

הרשות הארצית
למידה והערכה בחינוך

זרקור בין-לאומי על החינוך לגיל הרך

תובנות נבחרות ממחקר TALIS בגני הילדים

ד"ר יוסי מחלוף

מנהל תחום עיבוד מחקרים, ראמ"ה

הרשות הארצית למדידה והערכה

מנת פתיחה :

מחקרים בין-לאומיים

לרענן את החך :

TALIS בגני ילדים – ממצאים נבחרים

מנה עיקרית :

מבט קדימה

קינוח על חשבון הבית :

1

הראמ"ה

למידדה והערכה בחינוך

הרשות הארצית

מדידה בשירות הלמידה

איתור פערים
שאיפה לשיפור מתמיד
קידום מצוינות
טיפול באוכ' מוחלשות

חזון

שיפור מערכת החינוך

מערך מדידה והערכה אפקטיבי
הנגשת ממצאים ← עיצוב מדיניות
הערכת תוכניות חינוכיות
הנחיה מקצועית והדרכה

ייעוד

פעילויות

מבחנים רחבי היקף
מדידה והערכה מעצבת
סקרים ושאלונים
כלים להערכת סגלי הוראה
הערכת פרויקטים
הנחייה והדרכה
מו"פ

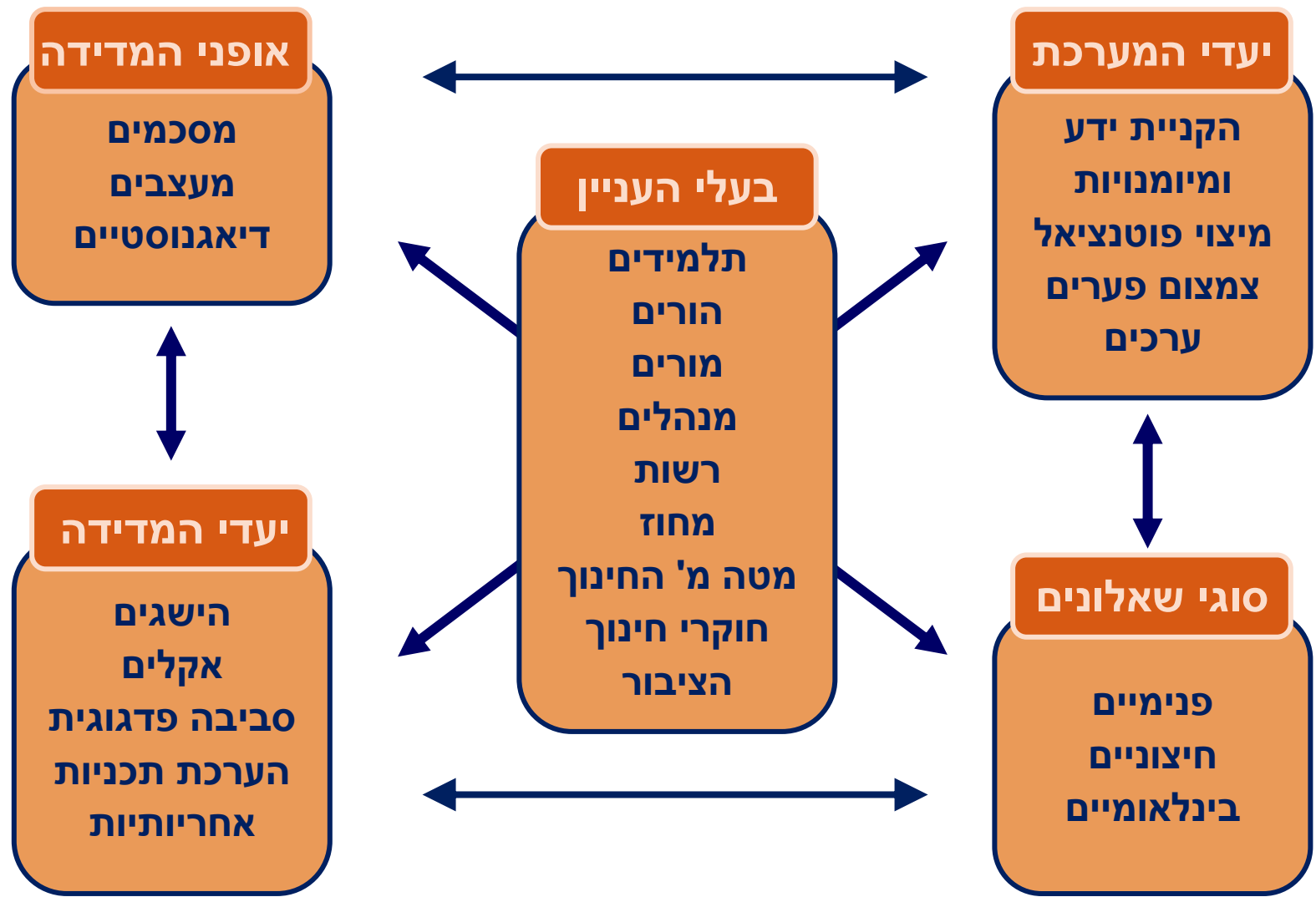
עקרונות

רלוונטיות- "לצרכנים" ולארגון
אובייקטיביות- עצמאות ובקרה
שקיפות- שיתוף בממצאים/ כלים
איכות- הקפדה על מקצועיות

למידדה והערכה בחינוך

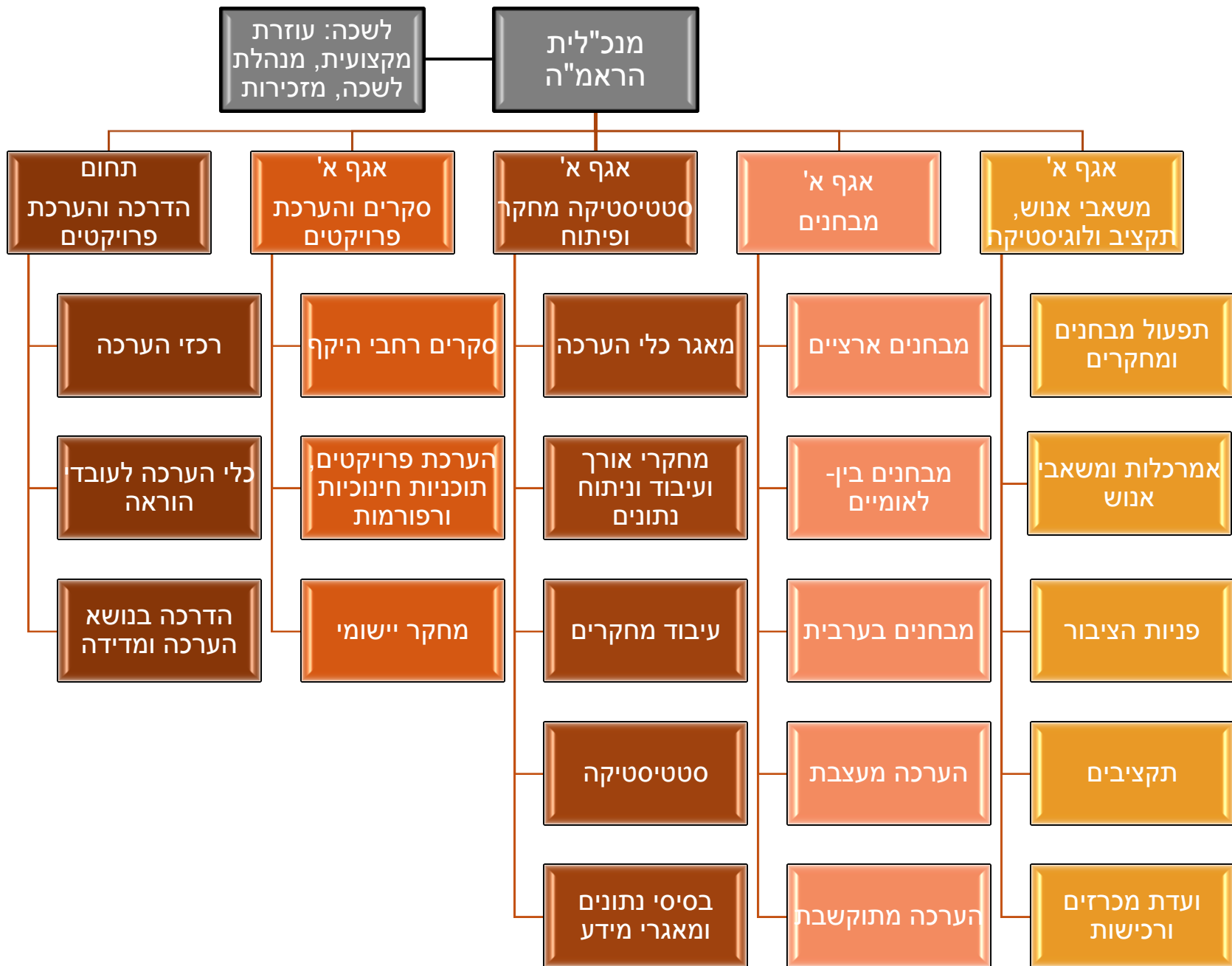
הרשות הארצית

על מורכבות הערכה ומדידה במערכת חינוך

למידדה והערכה בחינוך

הרשות הארצית

מחקרים בין-לאומיים בתחום החינוך – רקע כללי

- מטרתם של המחקרים הבין-לאומיים בתחום החינוך היא לבדוק ידע ומיומנויות של תלמידים בתחומים שונים לפי תקנים בין-לאומיים, וכן לבדוק את מאפייני ותפקוד מערכת החינוך בישראל, לדוגמא בהשוואה למדינות המפותחות שנרצה להידמות אליהן.
- מחקרים אלו מאפשרים, בין השאר:
 - מתן תמונה השוואתית בין-לאומית על הישגי תלמידים, הן נקודתית והן מבחינת מגמות שינוי לאורך שנים.
 - בחינת מגמות בפערים בין קבוצות שונות בתוך מדינות וביניהן.
 - בדיקת גישות חדשות ועדכניות בהוראת תחומי הדעת הנבדקים, בחינה לאורן את תכניות הלימודים ואת מידת הטמעתן.
 - בחינת עמדות ותפיסות של תלמידים, מורים, מנהלים והורים וכן נתוני הקשר חינוכיים נוספים בהשוואה למערכות חינוך אחרות.
- מכלול של מבחנים (בינ"ל, מיצ"ב, משוב בי"ס) המשקפים גישות הערכה מגוונות ומשלימות.

מחקרים בין-לאומיים בתחום החינוך – השתתפות ישראל

פריסה של מחקרים הכוללים הערכת ידע, מיומנויות או אוריינות באמצעות מבחנים

דרגת כיתה												תחום דעת
יב	יא	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	
...PIAAC		PISA						PIRLS				שפה
		PISA		TIMSS								מדעים
...PIAAC		PISA		TIMSS								מתמטיקה

- PIRLS - Progress in International Reading Literacy Study ;
TIMSS - Trends in International Mathematics and Science Study ;
PISA - Programme for International Student Assessment ;
PIAAC - Programme for the International Assessment of Adult Competencies

מחקרים בין-לאומיים בתחום החינוך – מבט בינ"ל

- גידול במספר המדינות הבוחרות להשתתף במחקרים השוואתיים בינ"ל (בעיקר PISA), ורבות מהן בוחרות להשתתף ביותר ממחקר אחד.
- גידול במגוון המחקרים השוואתיים הבינ"ל וב"כיסוי" שלהם (תחומי דעת ותכנים, קוריקולום; קהלי יעד-תלמידים, מורים, מנהלים, הורים; דרכי הבחנות ועוד), ומכאן גם בקישוריות ובתובנות שניתן לגזור.

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/MivchanimBenLeumiyim/>

מחקרים בין-לאומיים בתחום החינוך – כלי הערכה

שאלוני רקע והקשר חינוכי-לימודי

- מאפשרים בחינת משתני רקע וגורמים מעורבים לשם הערכת ההקשר החינוכי-לימודי (בבית-הספר, בכיתה וגם בבית), ולנסות להסביר באמצעותם חלק מן הפערים ו/או השונות בהישגים.

מבחני הישגים בתחומי הדעת

- נגזרים ממטרות המחקר וממסגרת מושגית.
- סולם ציונים מתוקנן נקבע כך שבמחזור הראשון ממוצע הישגי המדינות המשתתפות עמד על 500 נק' וסטיית התקן על 100 נק'.

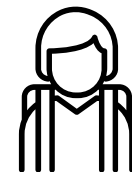

מחקרים בין-לאומיים בתחום החינוך – שאלוני רקע והקשר

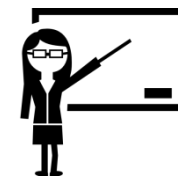
להורי התלמיד: דמוגרפיה, הסביבה הביתית, התנסויות למידה מוקדמות, השתלבות במסגרות חינוכיות, עמדותיהם כלפי בתי-הספר וכלפי לימודי תחומי הדעת...

לתלמיד: דמוגרפיה, הסביבה הביתית, אקלים הלמידה בבית"ס, הדימוי העצמי של התלמיד ועמדותיו כלפי תחומי הדעת...

למורים: הרקע האקדמי והמקצועי, משאבים בכיתה, דרכי ההוראה ועמדות כלפי ההוראה, אקלים בית-ספרי, מאפייני הכיתה הנבחנת, חומרי הלימוד, נושאי הלימוד, תפיסת המקצוע ועוד...

למנהלים: מאפייני בית"ס, משך הזמן המוקדש להוראה, זמינות משאבים וטכנולוגיה, אקלים הלמידה בבית"ס, צוות המורים, תפקיד המנהל ומוכנות התלמידים..

מחקרים בין-לאומיים בתחום החינוך – השתתפות ישראל

פריסה של מחקרים הכוללים הערכת ידע, מיומנויות או אוריינות באמצעות מבחנים

דרגת כיתה												תחום דעת
יב	יא	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	
...PIAAC		PISA						PIRLS				
		PISA		TIMSS								
...PIAAC		PISA		TIMSS								שפה
												מדעים
												מתמטיקה

PIRLS - Progress in International Reading Literacy Study ;

TIMSS - Trends in International Mathematics and Science Study ;

PISA - Programme for International Student Assessment ;

PIAAC - Programme for the International Assessment of Adult Competencies

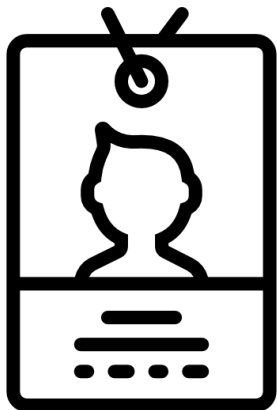
פריסה של מחקרים הכוללים הערכת מסגרות לימודיות ותהליכי הוראה ולמידה באמצעות שאלונים

דרגת כיתה												
יב	יא	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	גן
			TALIS									ECEC

TALIS - Teaching and Learning International Survey ;

ECEC - Early Child Education and Care / The Starting Strong TALIS ;

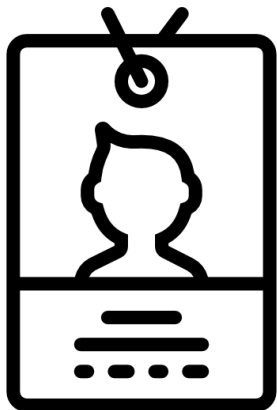

סקר ההוראה והלמידה – כרטיס ביקור

- מחקר טאליס הוא המחקר הבין-לאומי המקיף והחדשני ביותר בנוגע לעבודת המורה, המנהל ולסביבה הלימודית בבתי-הספר.
- חלק ממערך רחב של מחקרים שנועדו לספק מידע ואינדיקטורים על אודות מערכות חינוך בעולם (Indicators of Education Systems).
- המחקר נערך על ידי הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (OECD).
- קהל יעד: מורים בכיתות ז'-ט' ומנהלי בתי הספר שלהם.
- ממצאי המחקר משמשים את קובעי המדיניות ומקבלי ההחלטות ברחבי העולם.
- המחקר נערך מאז 2008 במחזוריות של אחת לחמש שנים.
- במחזור המחקר 2018 השתתפו 48 מדינות (31 מהן חברות ב-OECD).

Teaching and Learning International Survey

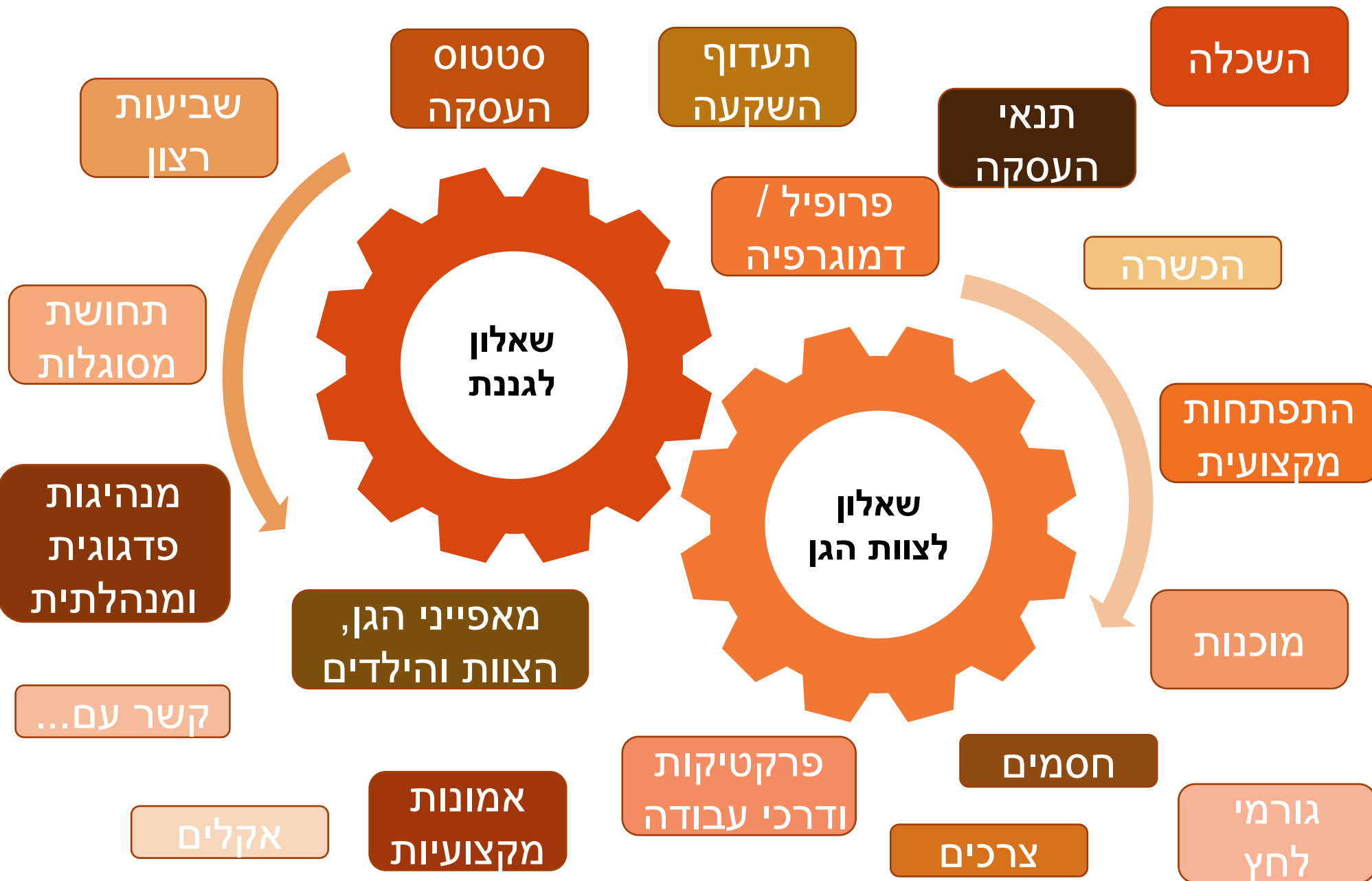

המחקר הבין-לאומי להערכת מסגרות החינוך לגיל הרך

- הרחבה והתאמה של מחקר טאליס ראשון מסוגו להערכת מסגרות החינוך לגיל הרך, ובעיקר בנוגע לעבודת הצוותים החינוכיים.
- המחקר נערך על ידי הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (OECD).
- קהל יעד: **גננות** (מנהלות הגן), **צוות מסייע** (רובו סייעות), צוות שילוב, סטודנטיות בעבודה מעשית, מכ-417 **גנים ילדים בגילאי 3-6 (מדגם ארצי מייצג)**.
- ממצאי המחקר משמשים את **קובעי המדיניות ומקבלי ההחלטות** ברחבי העולם.
- המחקר נערך **לראשונה ב-2018**, וכלל 9 מדינות בשלב הגיל 3-6 (בישראל: באחריות משרד החינוך) ו-4 מדינות בשלב הגיל 0-3 (בישראל: באחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים).

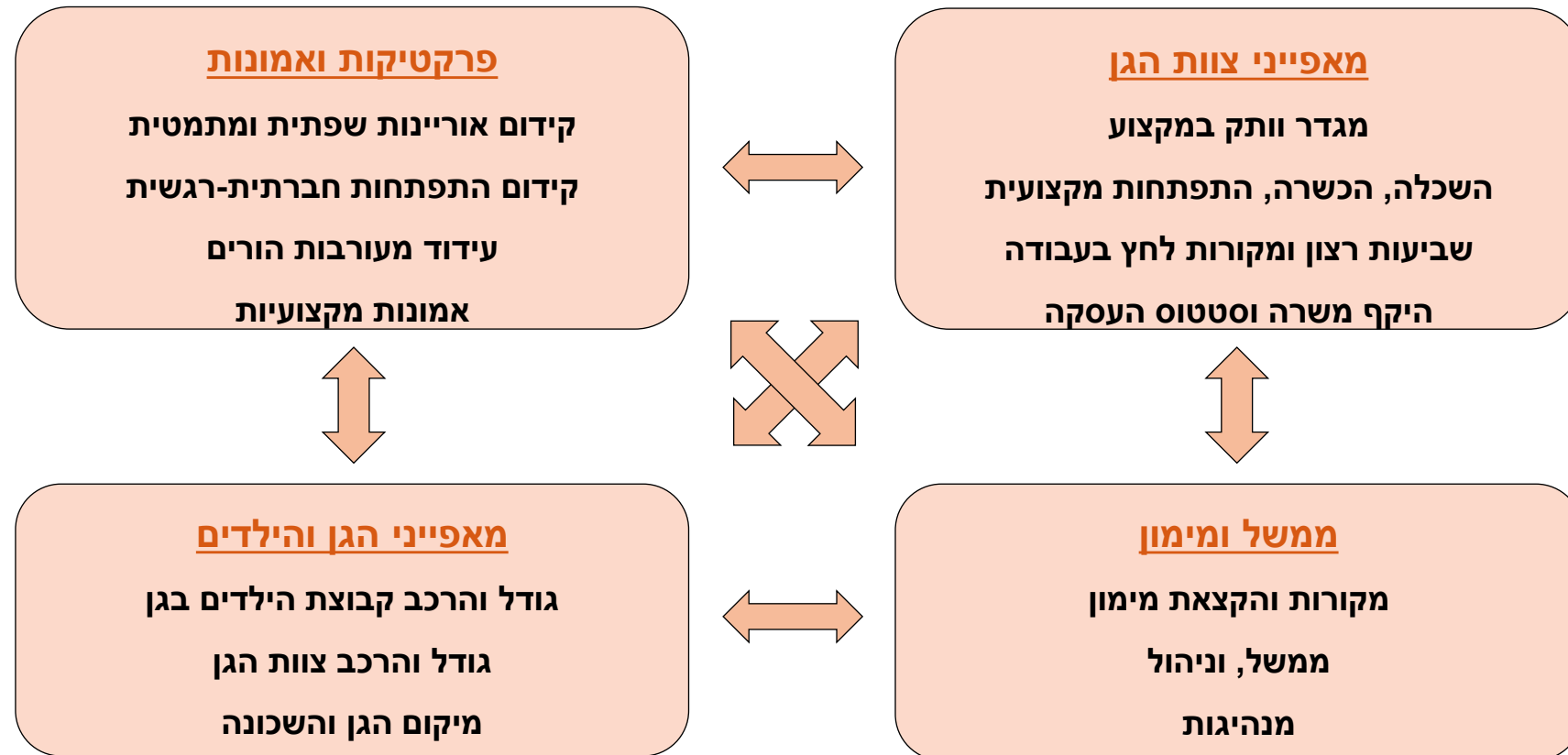
The Starting Strong Teaching and Learning International Survey (TALIS)

מסגרת מושגית

המסגרת המושגית של המחקר – ניתוח סביבת הגן והתהליכים בו

סביבת הגן לקידום ההתפתחות, הלמידה והרווחה של הילדים

הערה: מוצגים רק גורמים לדוגמה מבין מגוון הגורמים בהם עוסק המחקר.

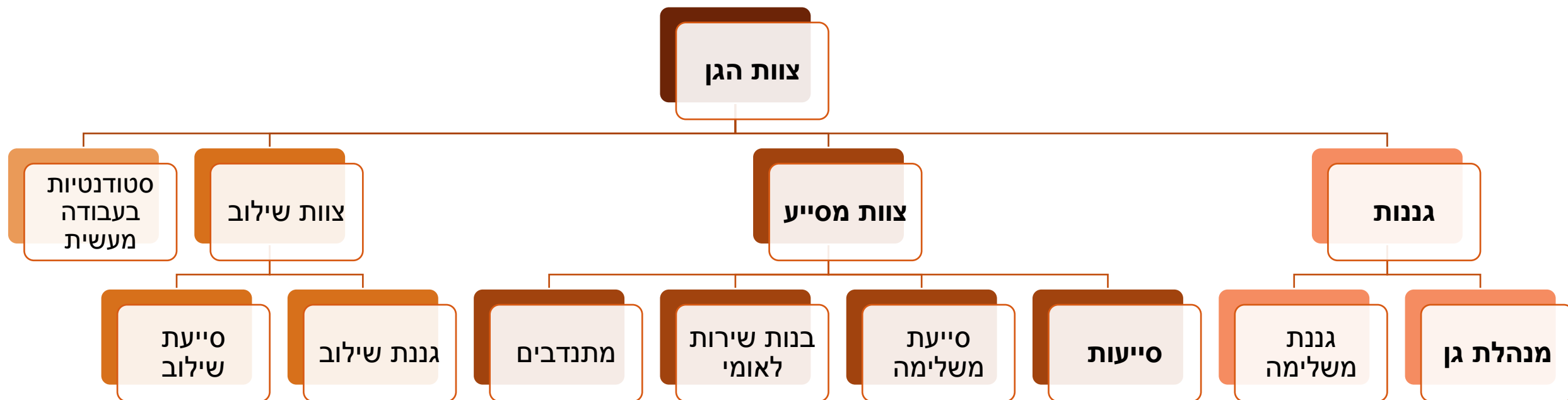
גורמים המשפיעים על פרקטיקות, ודרכן על הלמידה, ההתפתחות ורווחת ילדי הגן

הערה: מוצגים רק גורמים לדוגמה מבין מגוון הגורמים בהם עוסק המחקר.

מה
בהרצאה?

מבט בין-לאומי

- כלל צוות הגן בהשוואה לשאר 8 המדינות שהשתתפו במחקר (ממוצע או פירוט)
- הגננות וחברות הצוות המסייע בישראל בהשוואה ל-4 מדינות בהן קיימת הגדרה מובחנת ומבדלת בין הגננות והצוות המסייע בצוות הגן

מבט לאומי

- גננות לעומת סייעות בכלל ישראל, ובכל מגזר שפה
- גנים דוברי עברית לעומת גנים דוברי ערבית ברמת צוות הגן, גננות וצוות מסייע

חברות צוות הגן נשאלו לגבי רמת ההשכלה הפורמלית הגבוהה ביותר (שרכשו בשלמותה)

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

התפלגות השכלה פורמלית – כלל צוות הגן

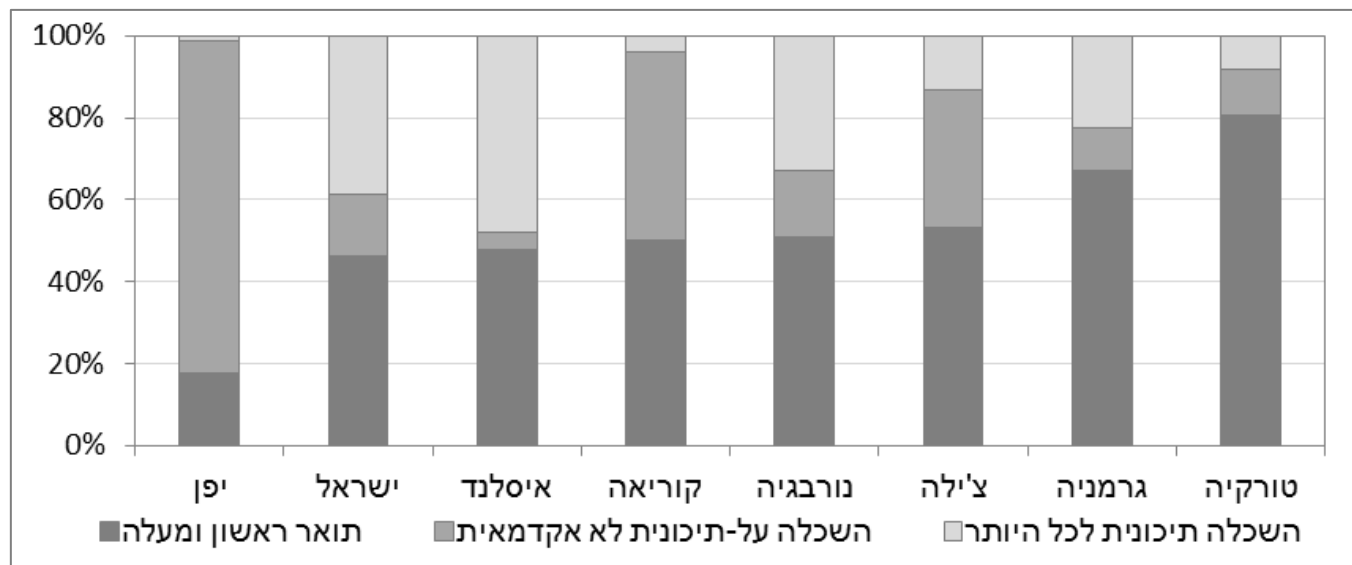
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

רמת ההשכלה של חברות צוות הגן בישראל נמוכה יחסית:

- השכלה תיכונית לכל היותר: 39% בישראל, כפול מבממוצע המדינות (21%), ורק באיסלנד שיעורן גבוה יותר (כ-45%).
- תואר I ומעלה: 46% בישראל, נמוך במעט מבממוצע המדינות (52%), רק ביפן שיעורן נמוך יותר (כ-20%), ולעומת כ-80% בטורקיה.

התפלגות השכלה פורמלית – גננות וצוות מסייע

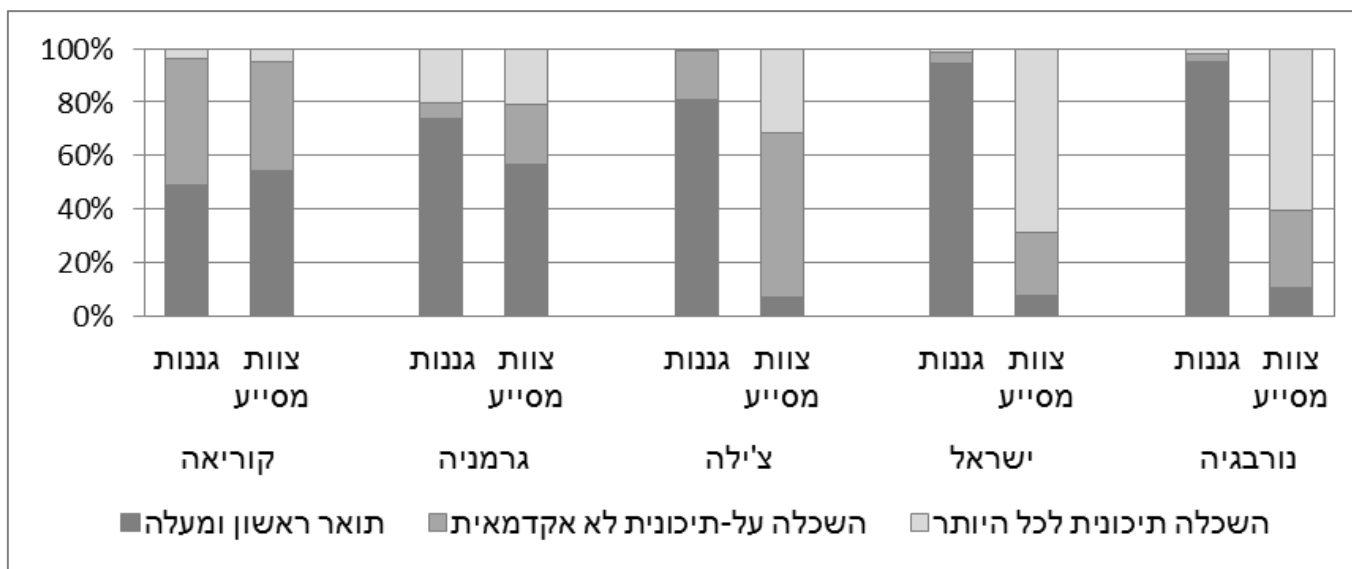
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- הגננות בישראל משכילות מאוד וכמעט כולן בעלות תואר אקדמי (95% – דומה לשיעורן בנורבגיה וגבוה משיעורן בשאר המדינות).

התפלגות השכלה פורמלית – גננות וצוות מסייע

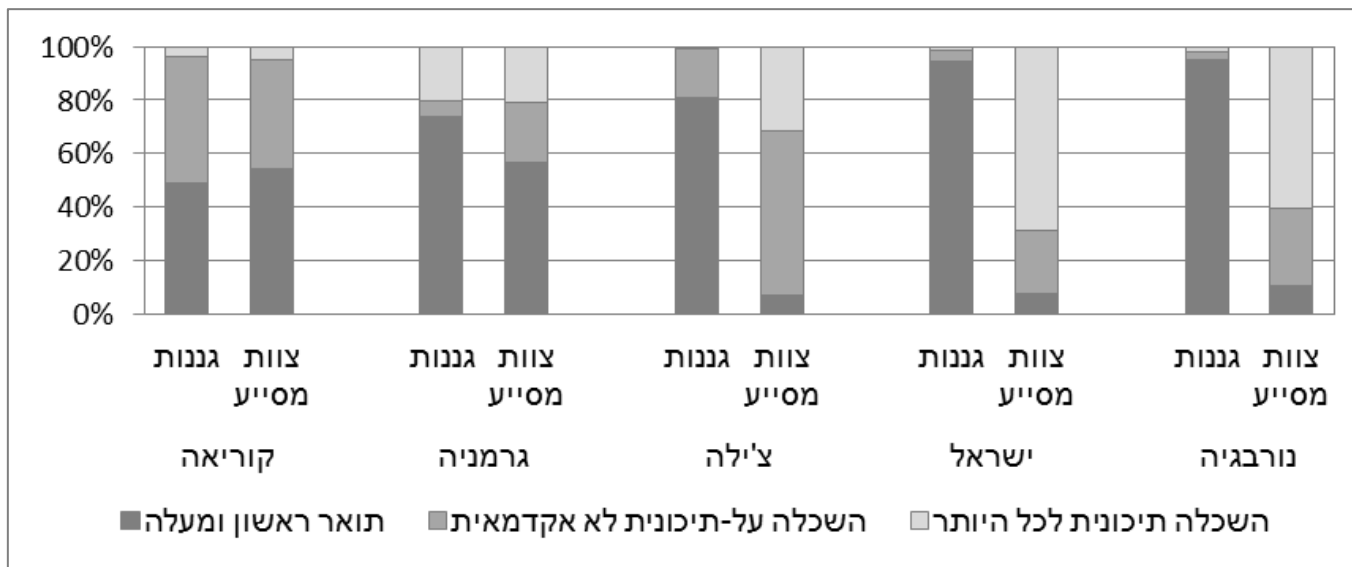
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

■ חברות הצוות המסייע בישראל פחות משכילות מעמיתותיהן בשאר המדינות: רק מיעוטן בעלות תואר אקדמי (7%, לעומת כמעט 60% בקוריה ובגרמניה), ורובן בעלות השכלה תיכונית לכל היותר (69% - גבוה משיעורן בשאר המדינות, רק 5% בקוריה).

התפלגות השכלה פורמלית – גננות וצוות מסייע

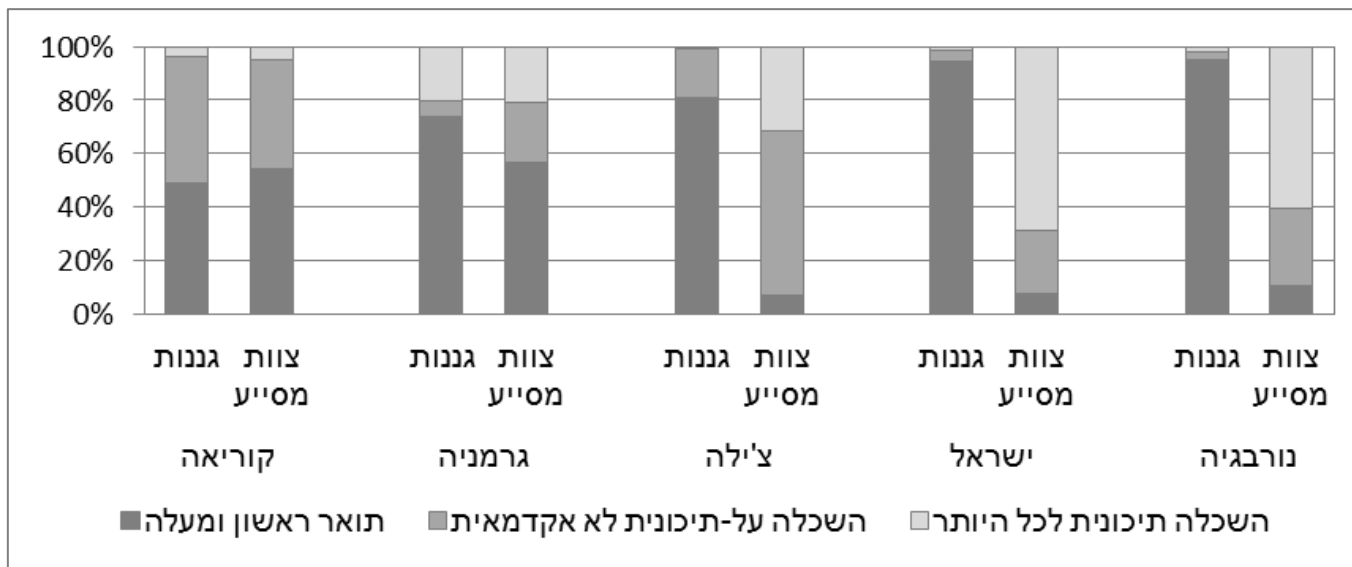
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

■ בישראל ניכר במיוחד הפער בהשכלה פורמלית בין גננות לבין חברות צוות מסייע.

■ לשם השוואה, בקוריאה השכלת בצוות המסייע דומה לזו של הגננות, ובגרמניה הפער מצומצם.

התפלגות השכלה פורמלית – מגזרי שפה

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

דוברי ערבית	דוברי עברית	כלל ישראל		
0%	2%	1%	השכלה תיכונית לכל היותר	גננות
3%	4%	4%	השכלה על-תיכונית לא אקדמית	
97%	94%	95%	תואר ראשון ומעלה (כולל B.Ed.)	
49%	74%	69%	השכלה תיכונית לכל היותר	צוות מסייע
48%	17%	24%	השכלה על-תיכונית לא אקדמית	
3%	9%	7%	תואר ראשון ומעלה (כולל B.Ed.)	

חסמים

שביעות
רצון

- **הבדל בין מגזרי השפה רק בקרב חברות הצוות המסייע, אך לא בקרב גננות.**
- **בגנים דוברי עברית גבוה יותר שיעורן של חברות הצוות המסייע להן השכלה תיכונית לכל היותר (74%, לעומת 49% בגנים דוברי ערבית).**
- **במילים אחרות, הפער בשיעורי חברות צוות מסייע בעלות השכלה תיכונית לבעלות השכלה אקדמית ניכר יותר במגזר דוברי בעברית.**

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

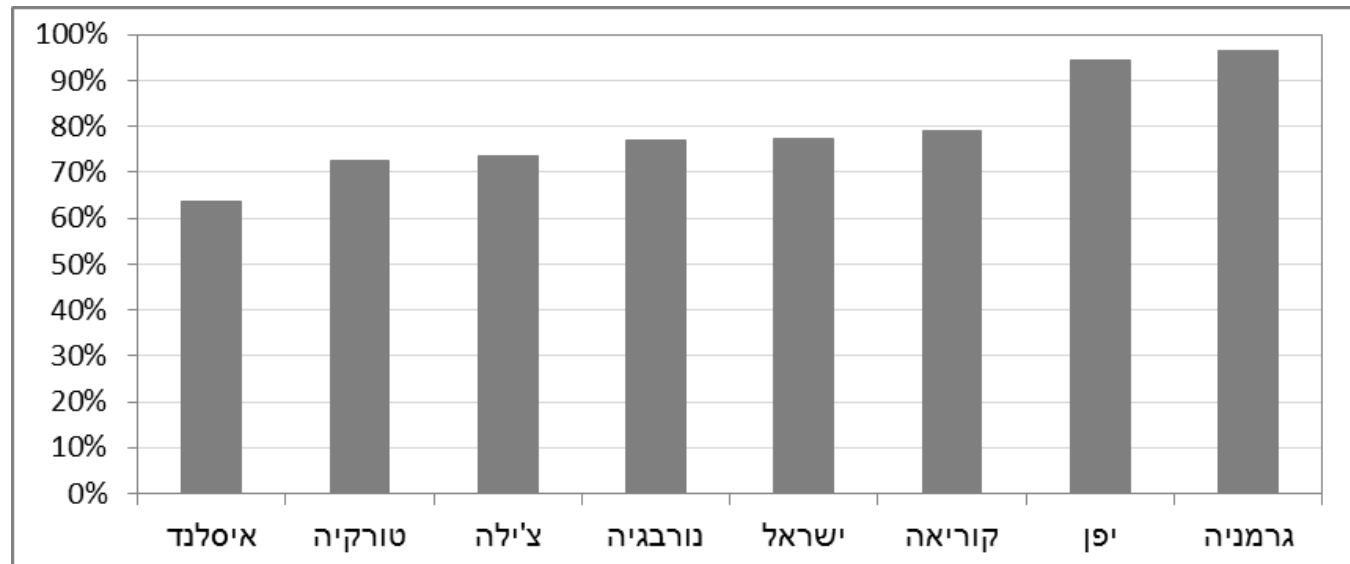
התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

חברות צוות הגן נשאלו אם השלימו לימודים או הכשרה
מקצועית שהכשירו אותן לעבודה עם ילדים, ומה הנושאים
שנכללו בהם

הכשרה לעבודה עם ילדים – כלל צוות הגן

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- כשלושה רבעים מחברות צוות הגן (77%) הוכשרו לעבודה עם ילדים, בדומה לממוצע המדינות (79%).
- שיעור גבוה במיוחד (כ-95%) נרשם בגרמניה ויפן, ונמוך במיוחד (כ-65%) באיסלנד.

הכשרה לעבודה עם ילדים – גננות וצוות מסייע

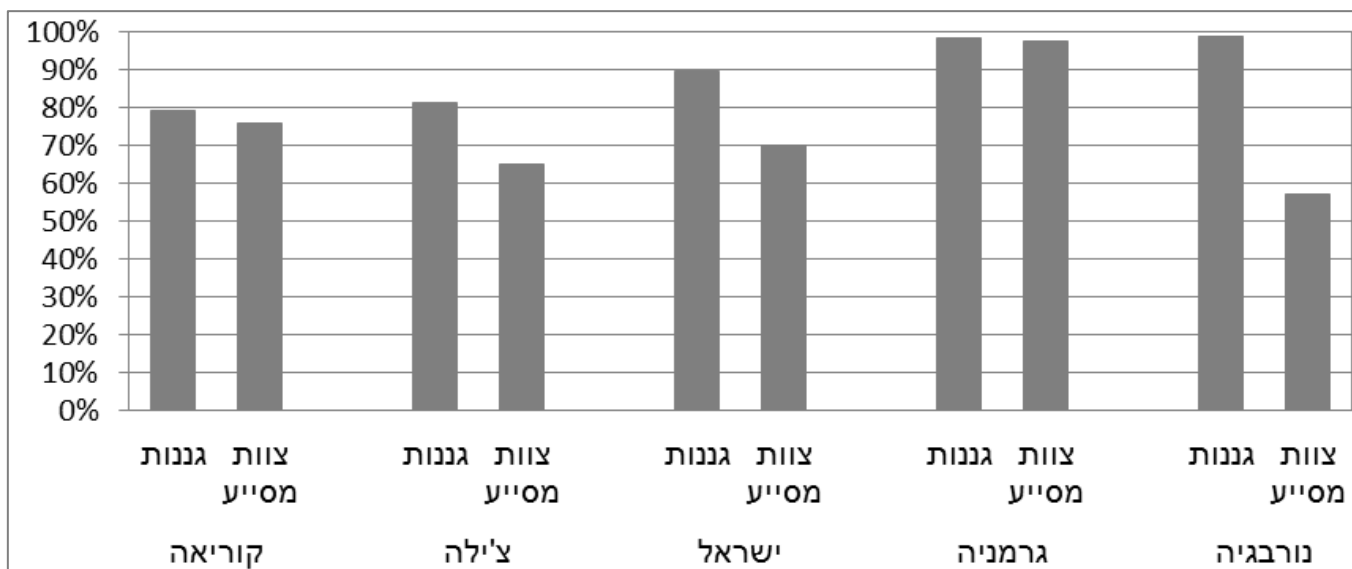
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

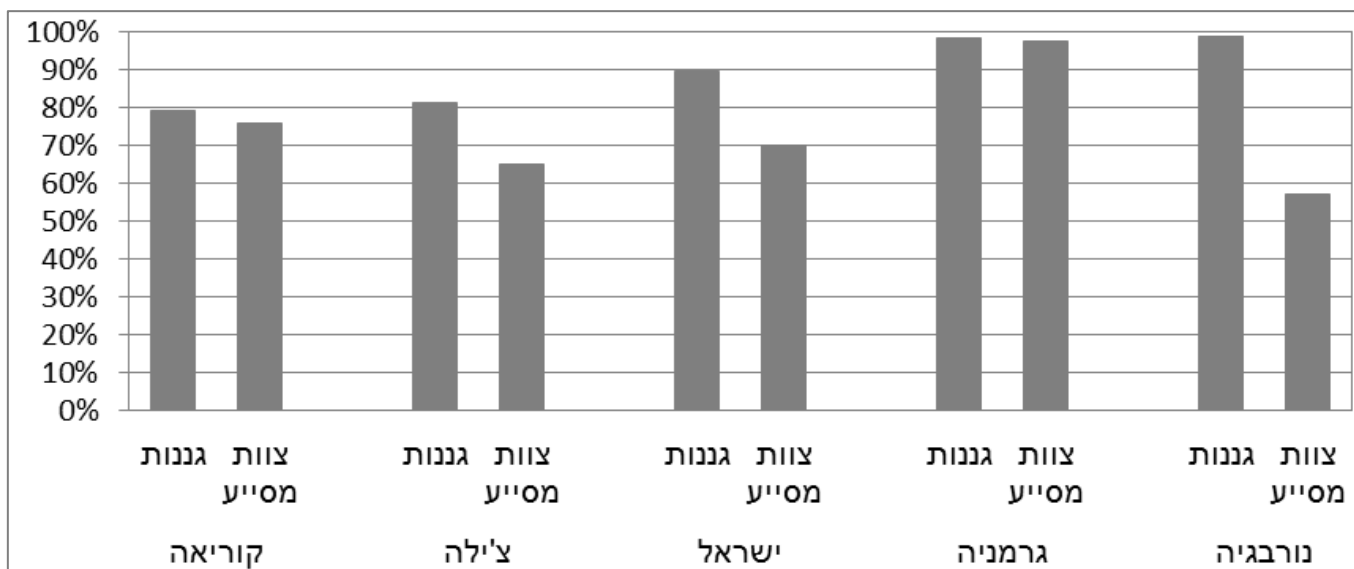
חסמים

שביעות
רצון

- **תשע מכל עשר גננות בישראל (89%) הוכשרו לעבודה עם ילדים.** שיעור זה נמוך משיעורן בנורבגיה ובגרמניה (99%) וגבוה משיעורן בקוריאה ובצ'כיה (כ-80%).
- **רק שבע מכל עשר חברות צוות מסייע (70%) הוכשרו לעבודה עם ילדים.** רק בנורבגיה שיעורן נמוך יותר (כ-55%), ואילו בגרמניה שיעורן גבוה יותר (כ-95%).

הכשרה לעבודה עם ילדים – גננות וצוות מסייע

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

■ בישראל ניכר הפער (כ-20%) בהכשרה לעבודה עם ילדים בין גננות לבין חברות צוות מסייע.

■ לשם השוואה, פער דומה נרשם בצ'ילה ופער כפול בגודלו נרשם בנורבגיה, ואילו בקוריאה ובגרמניה השיעורים דומים.

הכשרה לעבודה עם ילדים – מגזרי שפה

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

דוברי ערבית	דוברי עברית	כלל ישראל	שיעור אלו שהוכשרו לעבודה עם ילדים
89%	90%	89%	גננות
79%	68%	70%	צוות מסייע

- **הבדל בין מגזרי השפה רק בקרב חברות הצוות המסייע, אך לא בקרב גננות.**
- **בגנים דוברי עברית נמוך יותר שיעורן של חברות הצוות המסייע שהושכרו לעבודה עם ילדים (68%, לעומת 79% בגנים דוברי ערבית).**
- **במילים אחרות: הפער בהכשרה לעבודה עם ילדים בין גננות ובין חברות צוות מסייע גדול יותר במגזר דוברי העברית.**

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

חברות צוות הגן נשאלו אם השלימו לימודים או הכשרה
מקצועית שהכשירו אותן לעבודה עם ילדים, ומה הנושאים
שנכללו בהם

מבין אלו שהוכשרו לעבודה עם ילדים – מה כללה ההכשרה?

שילוב הכשרה מעשית – כלל צוות הגן

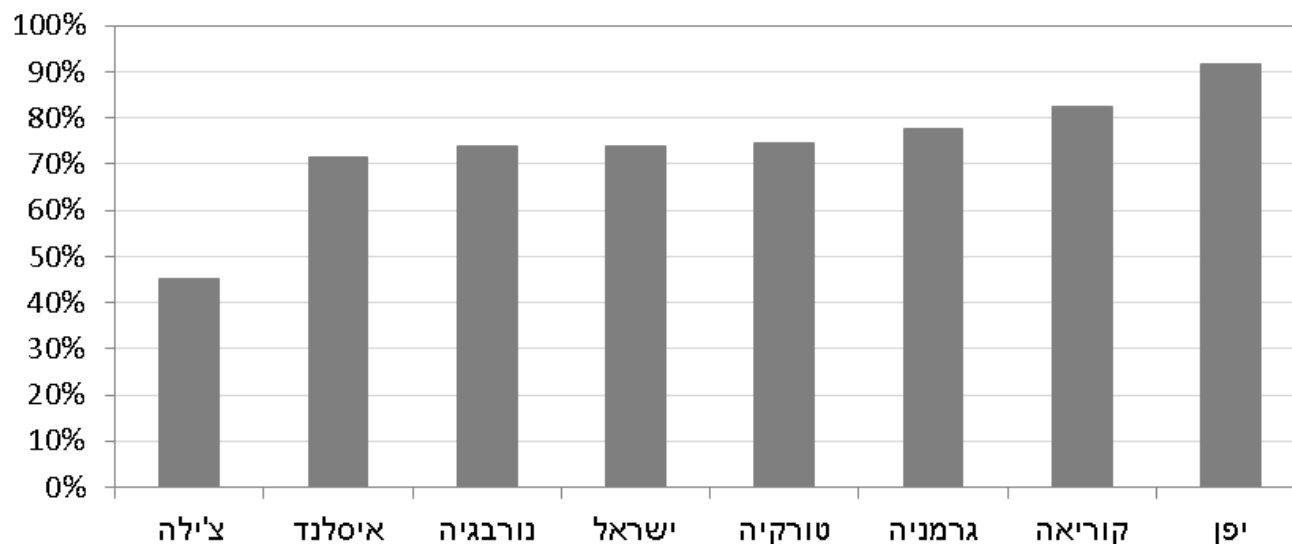
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- בהכשרה לעבודה עם ילדים של **שלוש מכל ארבע** חברות צוות גן בישראל (74%) שולבה **הכשרה מעשית**, בדומה לממוצע המדינות.
- לשם השוואה, השיעור נמוך במיוחד בצ'ילה (45%), וגבוה יותר ביפן (92%).

נושאים בהכשרה לעבודה עם ילדים – גננות-צ.מסייע, ישראל

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

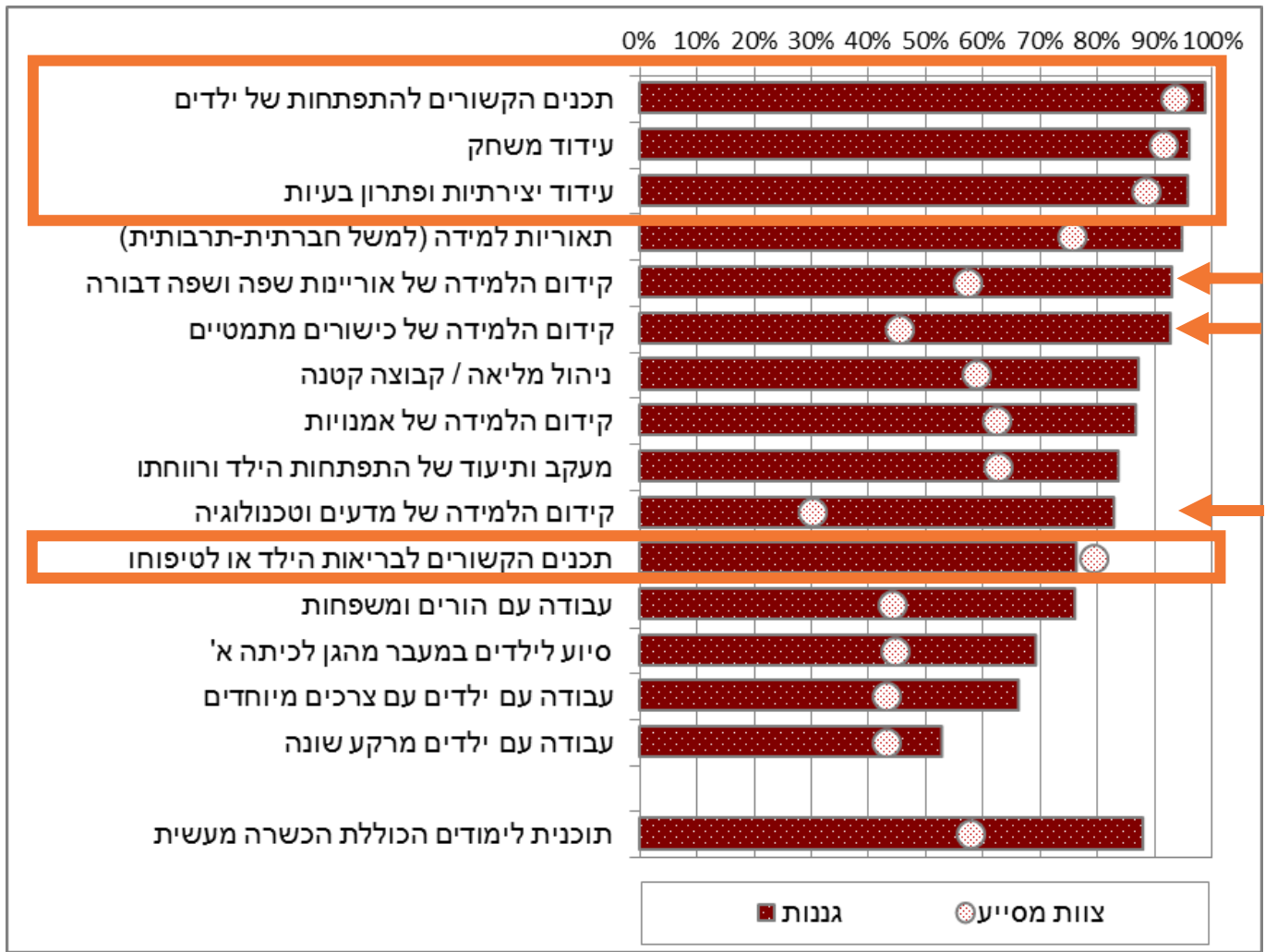
התפתחות
מקצועית

חסמים

הכשרה מעשית

שביעות
רצון

- מרבית הנושאים נפוצים יותר בהכשרת גננות לעבודה עם ילדים, מאשר בהכשרת חברות צוות מסייע (למעט 3 הנושאים השכיחים ותכנים הקשורים בבריאות הילד)
- פערים גדולים ביותר: קידום למידה

שילוב הכשרה מעשית – גננות וצוות מסייע

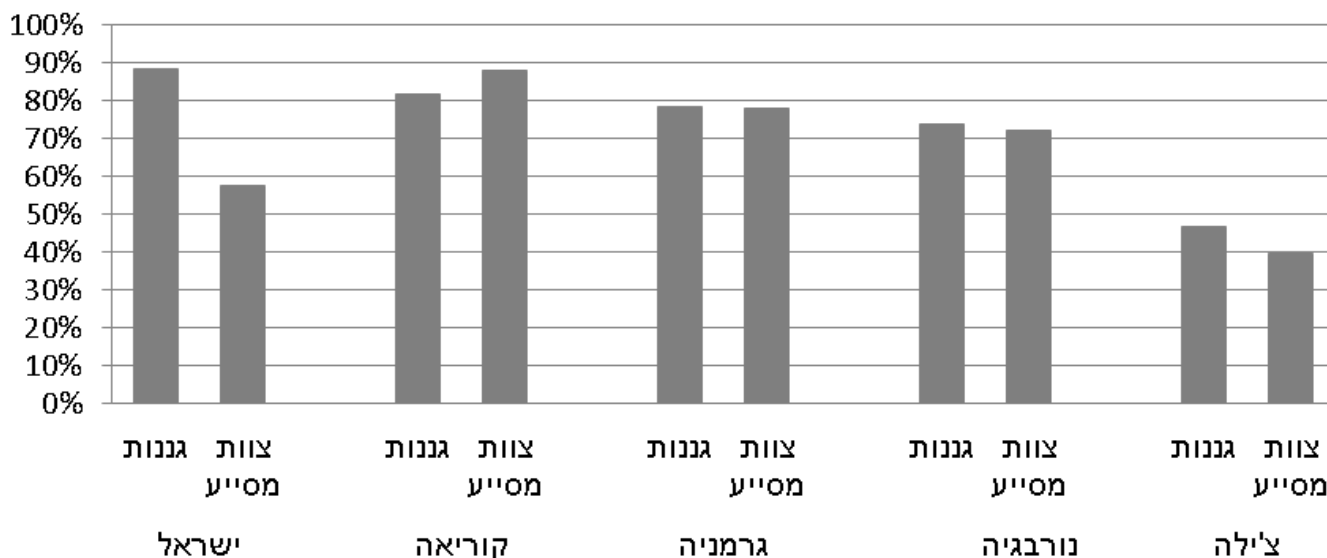
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- בהכשרתן של **תשע מכל עשר גננות בישראל (88%)** נכללה הכשרה מעשית. שיעור זה **גבוה מכל המדינות**.
- בהכשרתן של **רק שש מכל עשר חברות צוות מסייע (58%)** נכללה הכשרה מעשית. שיעור זה **נמוך יחסית** (על פי רוב: כ-70% עד כ-90%, למעט צ'ילה: 40%).
- **הפער בישראל, בשילוב הכשרה מעשית בין גננות לחברות צוות מסייע, הוא הגדול מכל המדינות**. בברמניה, נורבגיה וקוריאה אין כלל פערים.

שילוב הכשרה מעשית – מגזרי שפה

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

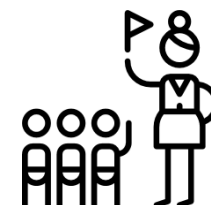
שביעות
רצון

שילוב הכשרה מעשית בהכשרה לעבודה עם ילדים	כלל ישראל	דוברי עברית	דוברי ערבית
גננות	88%	89%	84%
צוות מסייע	58%	60%	50%

- שילוב הכשרה מעשית גבוה מעט יותר במגזר דוברי העברית, בהשוואה למגזר דוברי הערבית, והדבר ניכר מעט יותר בקרב חברות הצוות המסייע (60% לעומת 50%) מאשר בקרב הגננות (89% לעומת 84%)

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

במשפט:

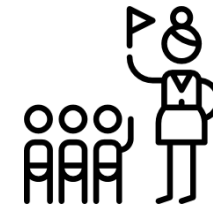
בישראל ניכרים פערים הן בהשכלה פורמלית והן בהכשרה לעבודה עם ילדים בין גננות ובין חברות צוות מסייע, והדבר אף בולט יותר במגזר דוברי העברית.

• למחשבה:

חברות הצוות המסייע, שהשכלתן הפורמלית נמוכה בהשוואה לזו של הגננות, משתתפות פחות בתכניות להכשרה לעבודה עם ילדים. זאת ועוד, תכניות הכשרה אלו לחברות הצוות המסייע דלות יותר מבחינת הנושאים הנכללים בהן, גם ובעיקר מבחינת שילוב של הכשרה מעשית, בהשוואה לתכניות ההכשרה של גננות.

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

חברות צוות הגן נשאלו על ההשתתפות בפעילויות להתפתחות
מקצועית במהלך השנה שקדמה להעברת הסקר

פעילויות להתפתחות מקצועית

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

פעילויות להתפתחות מקצועית – השתתפות

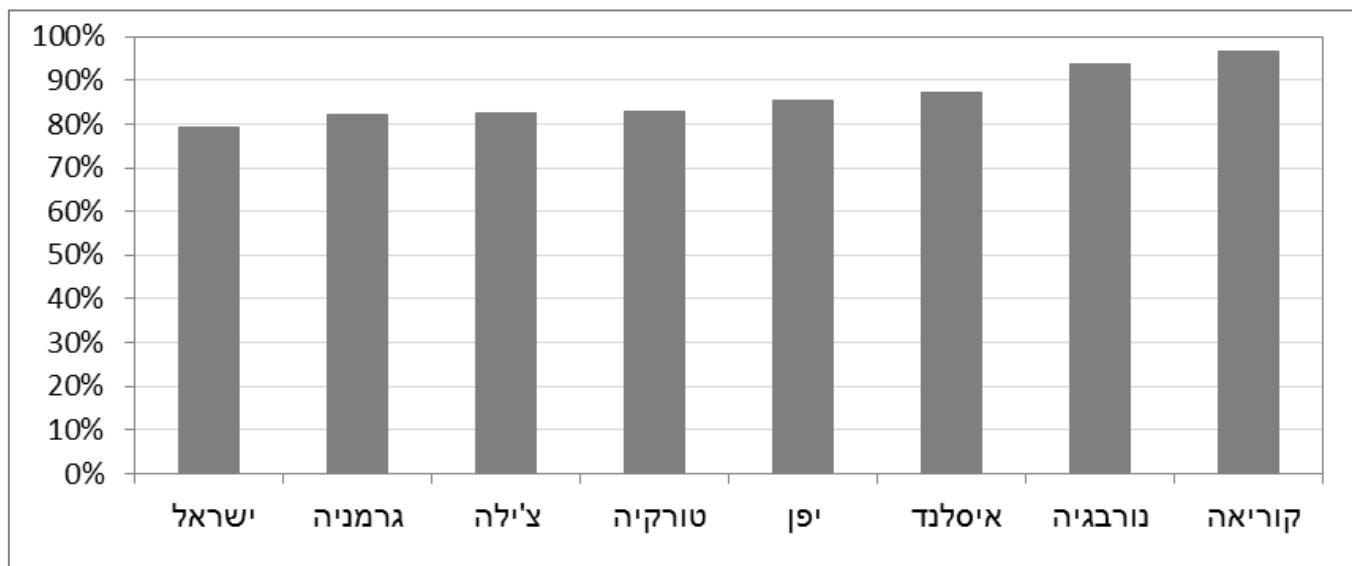
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

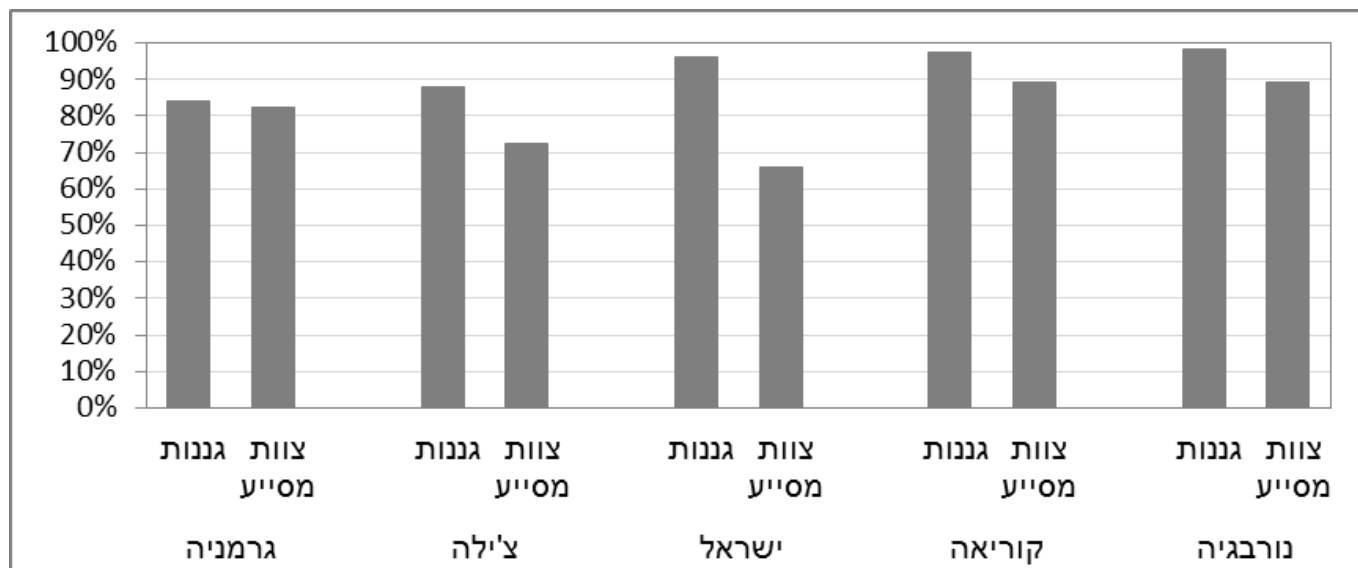
שביעות
רצון

■ **ארבע מכל חמש (79%) חברות צוות גן** השתתפו בפעילות כלשהי להתפתחות מקצועית בשנה שקדמה להעברת הסקר (נמוך בהשוואה ל-86% בממוצע במדינות).

■ **לשם השוואה, בנורבגיה (94%) ובקוריאה (97%) כמעט כל צוות הגן השתתף בפעילויות להתפתחות מקצועית.**

פעילויות להתפתחות מקצועית – השתתפות

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- כמעט כל הגננות השתתפו בפעילות להתפתחות מקצועית (96%, מהגבוהים בין המדינות).
- רק שני שלישים מחברות הצוות המסייע השתתפו בפעילות להתפתחות מקצועית (66%, הנמוך בין המדינות).
- פער בין גננות וחברות צוות מסייע נרשם במרבית המדינות, למעט גרמניה, אך הוא ניכר במיוחד בישראל.

פעילויות להתפתחות מקצועית – השתתפות

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

השתתפות בפעילות להתפתחות מקצועית	כלל ישראל	דוברי עברית	דוברי ערבית
גננות	96%	96%	97%
צוות מסייע	66%	63%	75%

- **הבדל בין מגזרי השפה רק בקרב חברות הצוות המסייע, אך לא בקרב גננות.**
- **בגנים דוברי עברית נמוך יותר שיעורן של חברות הצוות המסייע שהשתתפו בפעילות להתפתחות מקצועית (63%, לעומת 75% בגנים דוברי ערבית).**
- **במילים אחרות: הפער בהשתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית בין גננות ובין חברות צוות מסייע גדול יותר במגזר דוברי העברית.**

פעילויות להתפתחות מקצועית – השתתפות

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

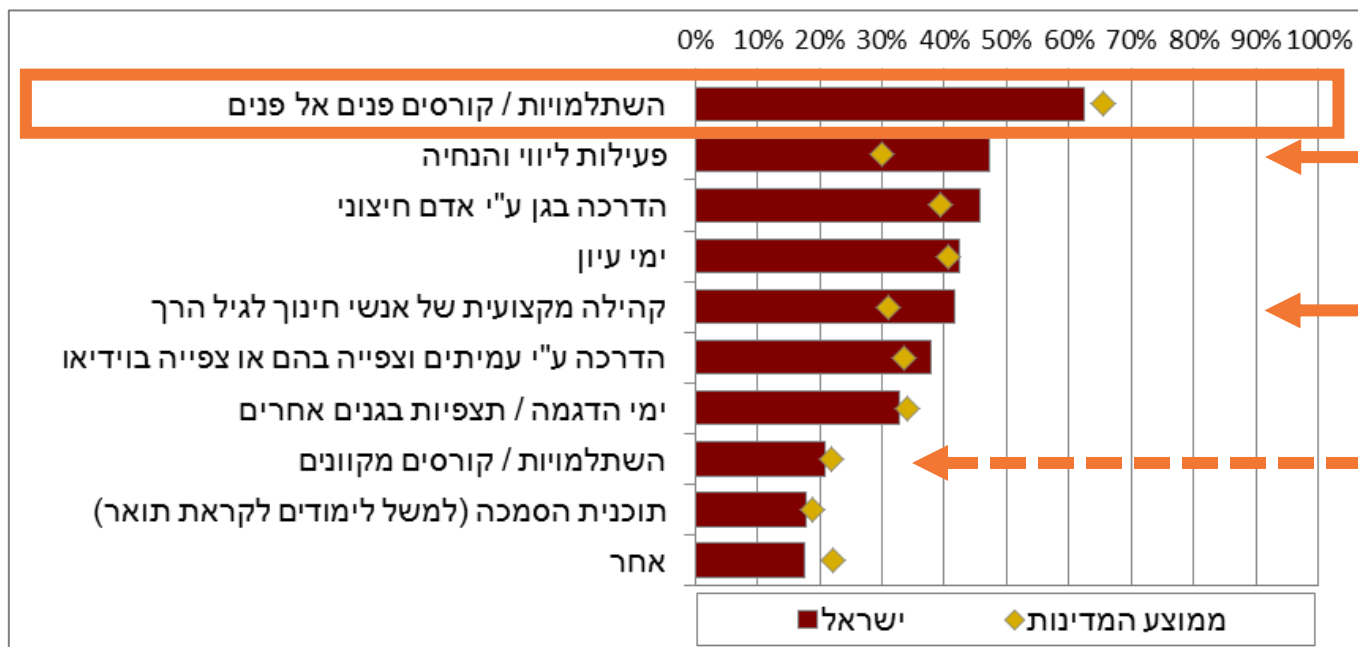
שביעות
רצון

השתתפות בפעילות להתפתחות מקצועית	כלל ישראל	דוברי עברית	דוברי ערבית
גננות	96%	96%	97%
צוות מסייע	66%	63%	75%

פילוח על פי משתני רקע:

- **גיל: ללא הבדל של ממש** (בהשוואה בין צעירות ומבוגרות, בקרב גננות וחברות צוות מסייע, בכל מגזר שפה בנפרד)
- **ותק: ללא הבדל של ממש** (בהשוואה בין אלו בראשית דרכן ואלו הוותיקות, בקרב גננות וחברות צוות מסייע, בכל מגזר שפה בנפרד)
- **השכלה: בעלות השכלה אקדמית** משתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית בשיעורים גבוהים יותר לעומת אלו שאינן אקדמאיות.

פעילויות להתפתחות מקצועית – סוגי הפעילויות

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

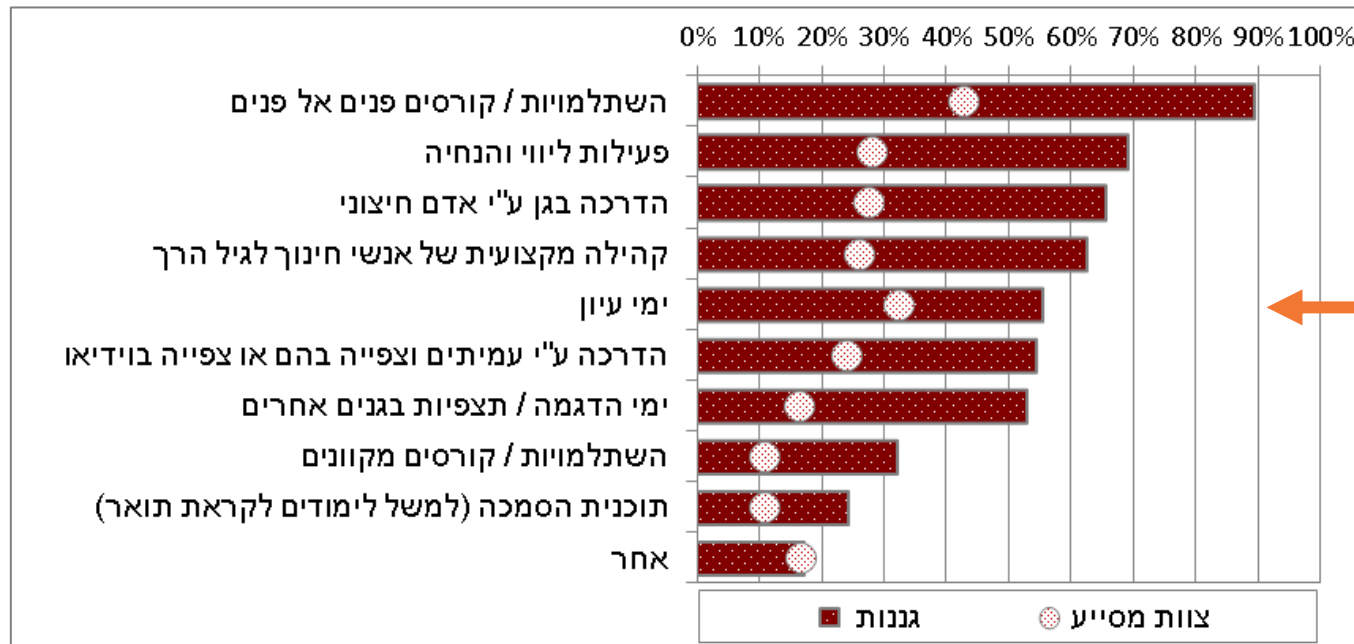
התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- פעילות נפוצה: השתלמויות/קורסים פא"פ.
- מדרג יחסית דומה, הפעילויות שנפוצות יותר בישראל: ליווי והנחיה (47% לעומת 30%) וכן קהילה מקצועית (42% לעומת 31%).
- השתתפות בפעילות מקוונת אמנם אינה נפוצה בישראל, אך היא גבוהה בהשוואה למרבית המדינות (מלבד שיעורים גבוהים במיוחד בקורסאה).

פעילויות להתפתחות מקצועית – סוגי הפעילויות

■ מדרג דומה יחסית, פערים מאוד גדלים...

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

במשפט:

בישראל ניכרים פערים בהשתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית בין גננות ובין חברות צוות מסייע, והדבר אף בולט יותר במגזר דוברי העברית.

• למחשבה:

באופן יחסי, בהשוואה לשאר המדינות אך לא בהשוואה לשאר סוגי הפעילויות בישראל, ההשתתפות בפעילויות מקוונות נפוצה בישראל (בעיקר בקרב גננות). לדבר חשיבות בעיקר בהיבט של מוכנות בעת משבר הקורונה.

פעילויות להתפתחות מקצועית – תכנים בפעילויות

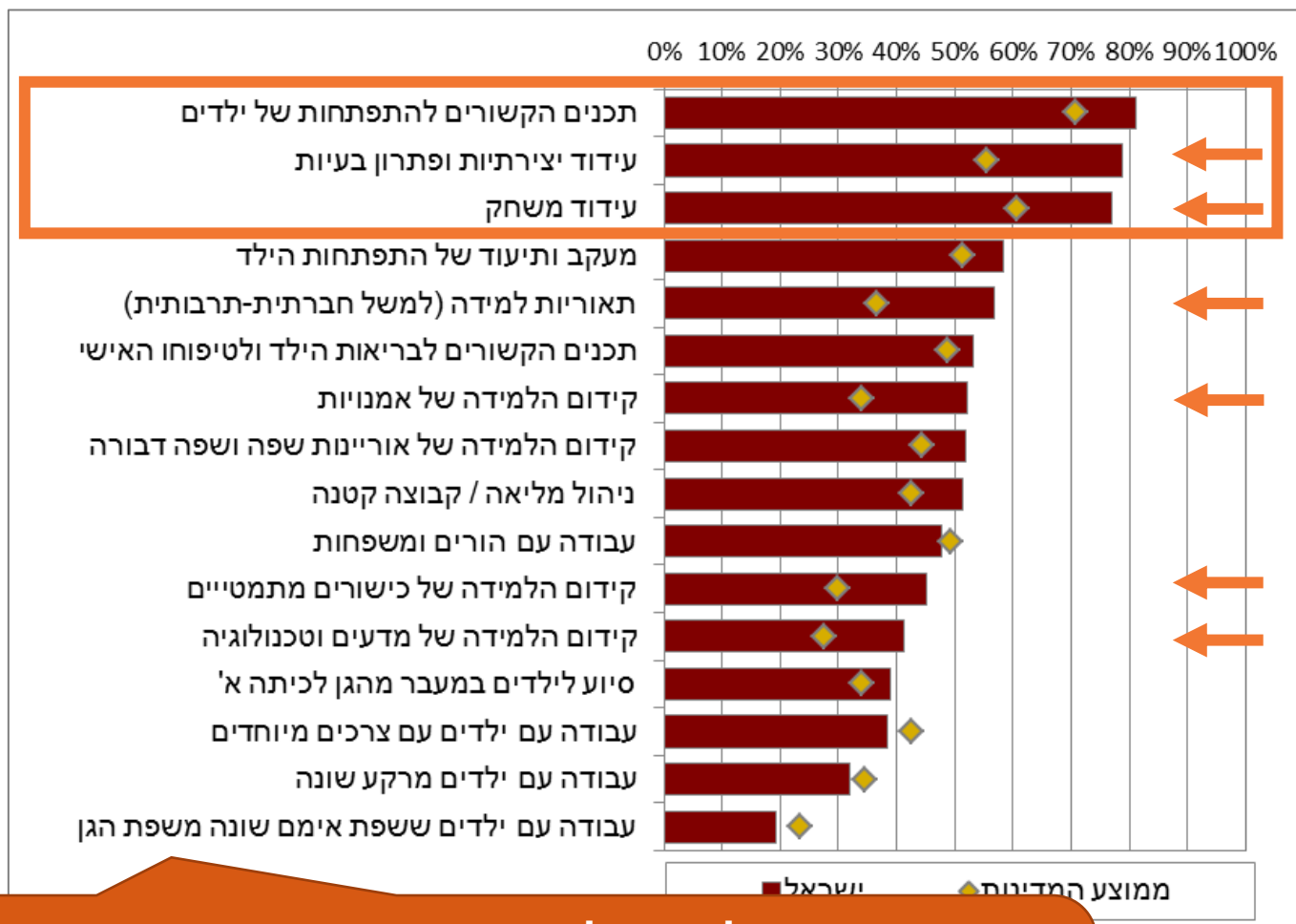
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

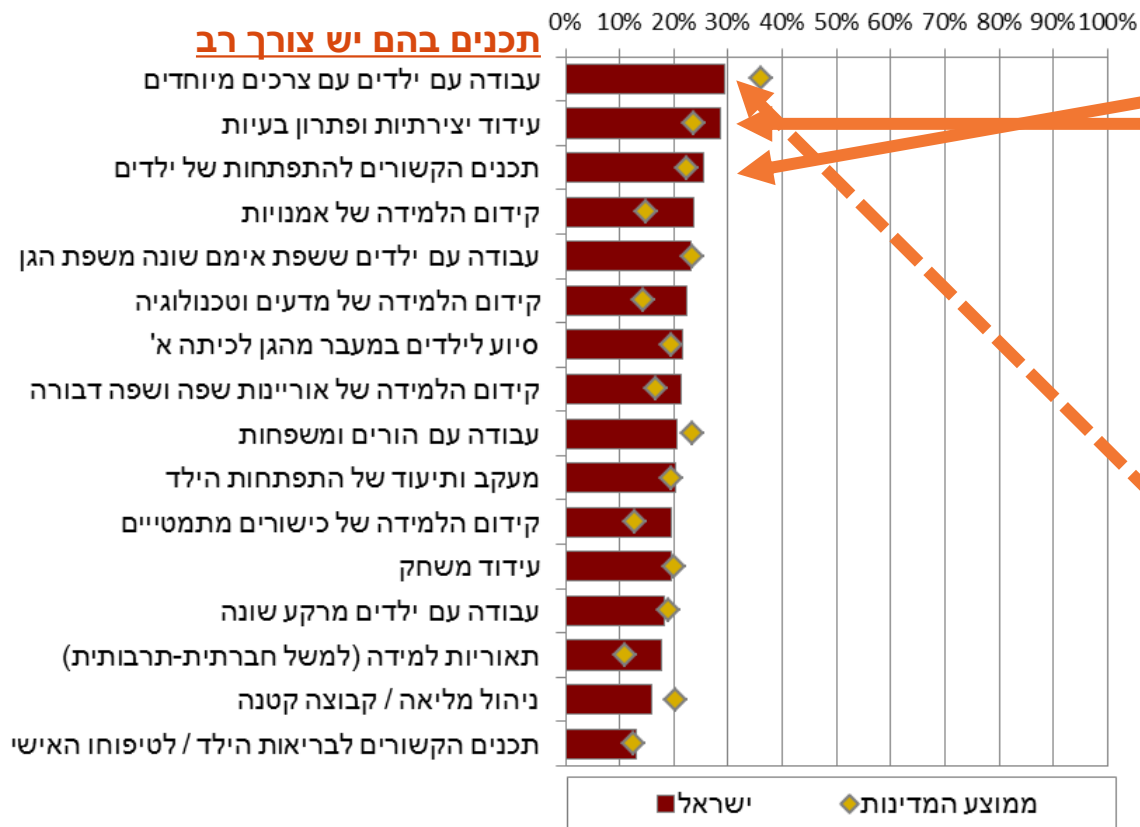

תכנים הנוגעים לקידום למידה, עבודה עם משפחות ומעקב ותיעוד התפתחות הילד נפוצים יותר בפעילויות של גננות. לעומת זאת, תכנים הנוגעים לבריאות הילד ולטיפולו האישי נפוצים יותר בפעילויות של חברות הצוות המסייע.

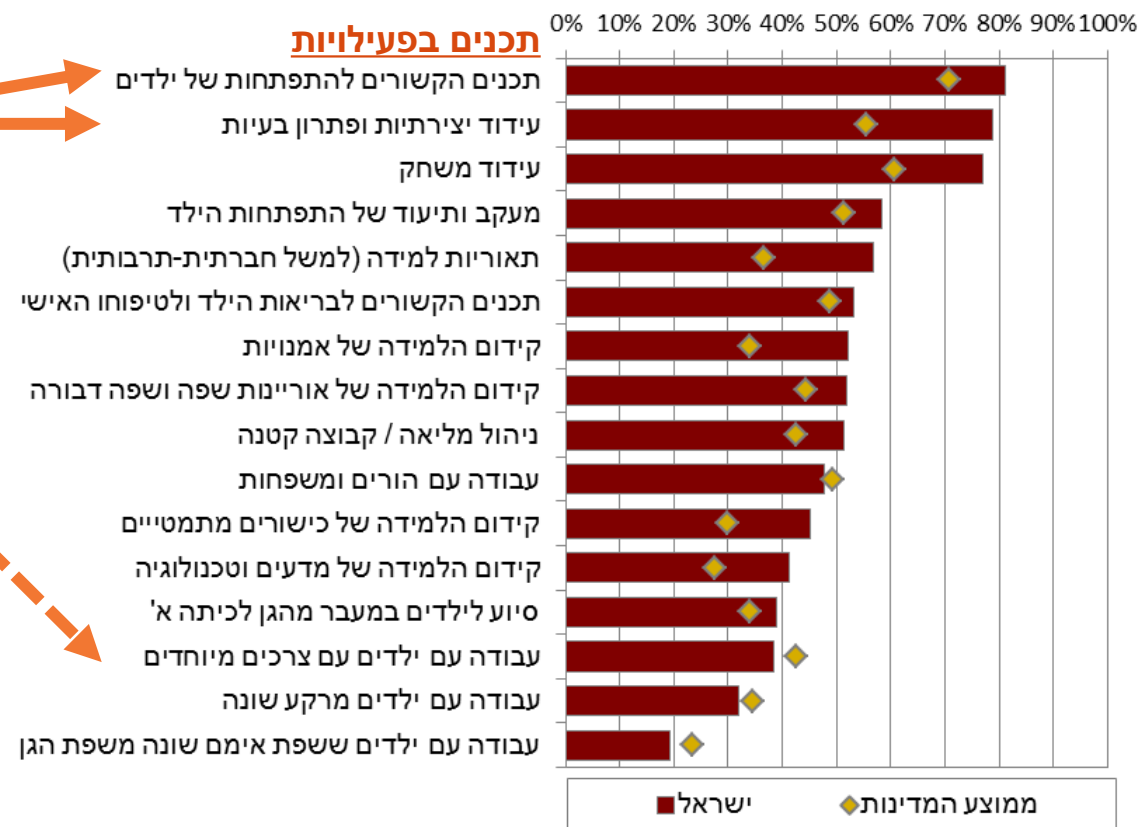
התכנים הנפוצים יותר נוגעים לקידום הלמידה

פעילויות להתפתחות מקצועית – תכנים, מבט משווה

תכנים בהם יש צורך רב

תכנים בפעילויות

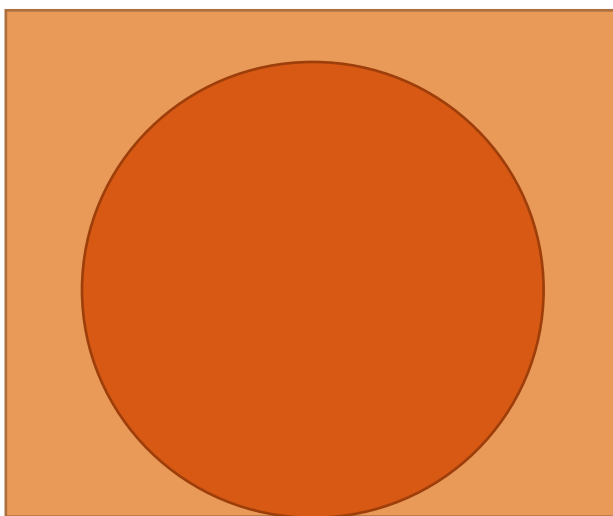
פעילויות להתפתחות מקצועית – תכנים, מבט משווה

האם שיעור חברות הצוות שהביעו צורך רב בפיתוח מקצועי בנושא נתון
בקרב אלו השתתפו בשנה האחרונה בפיתוח מקצועי בנושא זה
דומה או שונה

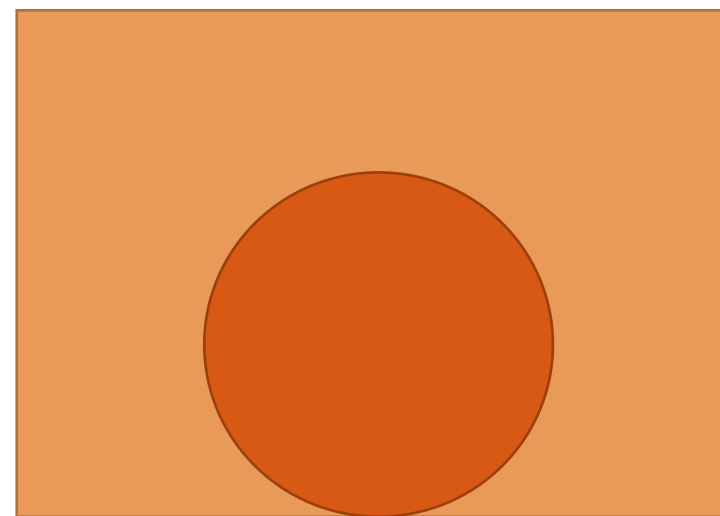
משיעורן בקרב אלו שלא השתתפו בשנה האחרונה בפיתוח מקצועי בנושא זה ?

שיעור המשתתפות בפיתוח מקצועי בנושא נתון?
שיעור המביעות צורך רב בפיתוח מקצועי בנושא?

לא השתתפו

השתתפו

>

פעילויות להתפתחות מקצועית – תכנים, מבט משווה

שיעור אלו שהביעו צורך רב בפיתוח מקצועי גבוה יותר בקרב מי			צוות גן	גנים במגזר דוברי עברית
שלא	אין הבדל	שכן		
השתתפו בפיתוח מקצועי בנושא	השתתפו בפיתוח מקצועי בנושא	השתתפו בפיתוח מקצועי בנושא	גננות	דוברי עברית
	בכל הנושאים	במחצית הנושאים	צוות מסייע	
	במחצית הנושאים	במחצית הנושאים	גננות	דוברי ערבית
בכל הנושאים	בכל הנושאים	בכל הנושאים	צוות מסייע	

ההשתתפות בפעילויות לפיתוח מקצועי בנושא מסוים הביאה להפחתה של צורך לפיתוח מקצועי בו, קרי מתן מענה לצורך. הצורך והרצון נובעים מהיעדר גישה והזדמנויות לפיתוח מקצועי.

עניין מתמשך בנושא ורצון להרחיב את הידע ולפתח מיומנויות הרלוונטיות לתחום, בין אם עברו פיתוח מקצועי בתחום ובין אם לאו.

היעדר מודעות לחשיבות הנושא – או לפחות ייחוס חשיבות מופחתת – בקרב אלו שלא השתתפו. יתכן ובנוסף, ההשתתפות לא סיפקה מענה לצורך.

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

במשפט:

הנושאים של קידום למידה, תאוריות למידה ועידוד יצירתיות ופתרון בעיות גם נפוצים יותר בפעילויות לפיתוח מקצועי בישראל בהשוואה לממוצע המדינות, וגם יש בהם צורך רב להתפתחות מקצועית.

• למחשבה:

דגם שונה בין מגזרי השפה על הבדלים בשיעורי המדווחים על צורך רב בהתפתחות מקצועית בנושא בין אלו שהשתתפו בפעילות מקצועית בנושא ואלו שלא.

רצוי לתכנן את תכני הפעילויות להתפתחות מקצועית בהלימה לצרכי צוותי הגן, ובהלימה לנדרש מהגדרת תפקידי הגננות והצוות המסייע.

השתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית – חסמים

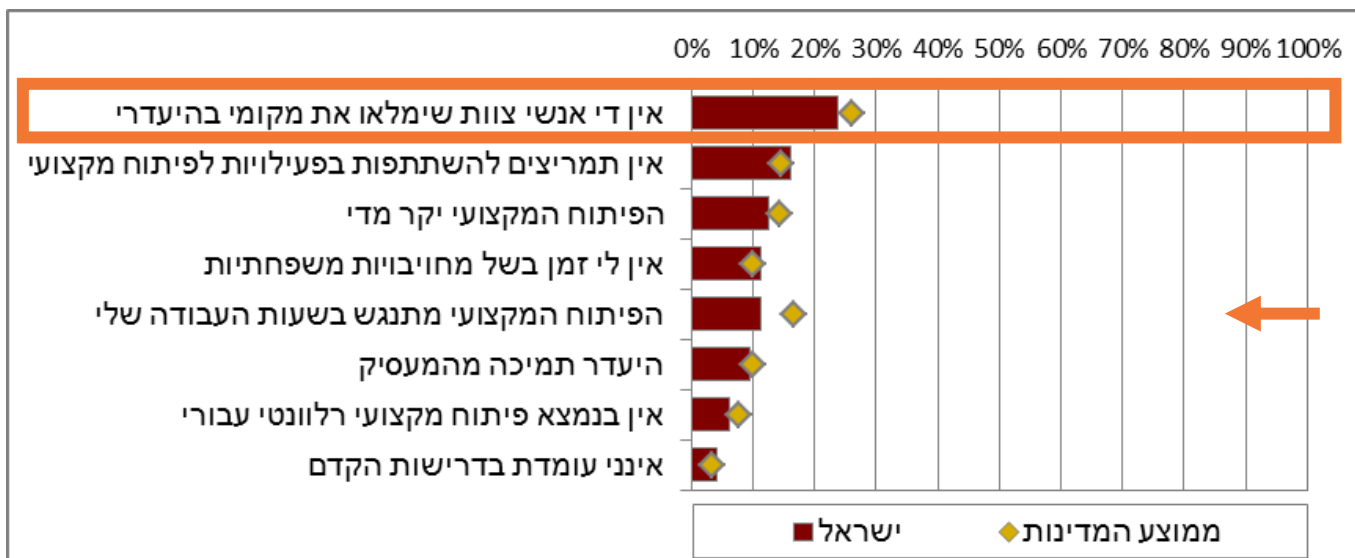
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- **החסם המשמעותי (כ-25% בישראל ובממוצע המדינות): היעדר איש צוות שימלא את המקום.** זהו החסם המוביל בכל המדינות, מלבד צ'ילה.
- **לרוב שיעורי הדיווח על חסמים דומים, פרט לכך שהחסם התנגשות בשעות העבודה פחות נפוץ בישראל.**

השתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית – חסמים

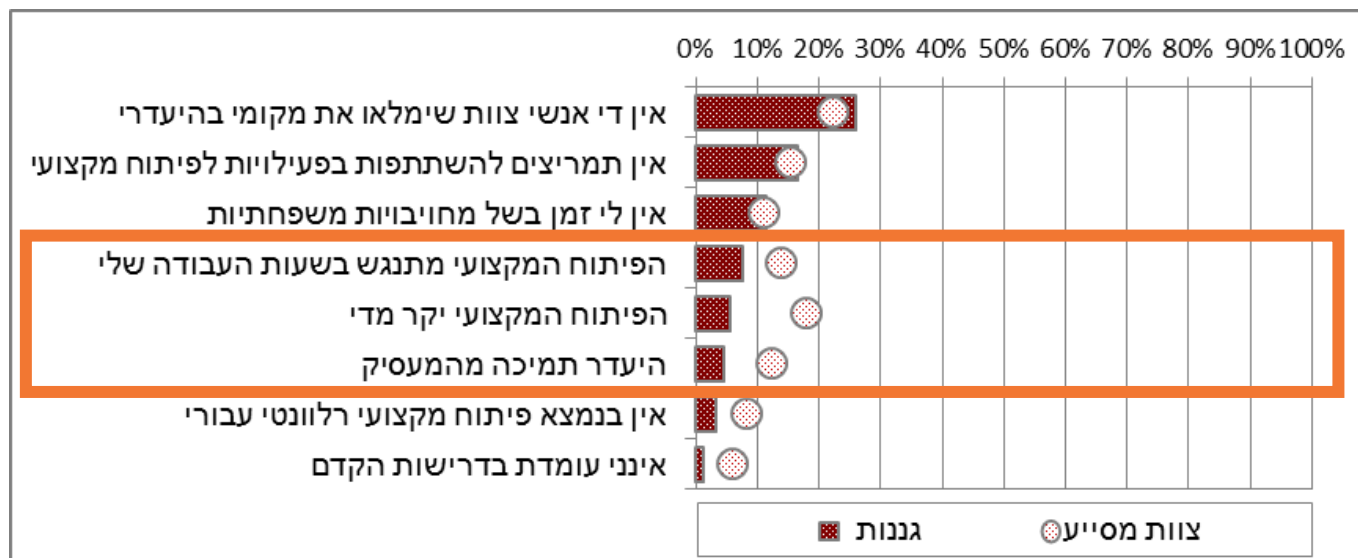
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

■ מלבד שלושת החסמים הנפוצים, שאר החסמים משמעותיים יותר ודווחו על ידי שיעור גבוה יותר של חברות צוות מסייע, ובעיקר יוקר הפיתוח המקצועי, היעדר תמיכה ממעסיק והתנגשות בשעות העבודה.

■ חסמים שנפוצים הרבה יותר בגנים דוברי עברית, לעומת דוברי ערבית: העדר אנשי צוות שימלאו מקום והעדר תמריצים (בקרב גננות ובקרב הצוות המסייע), וכן יוקר הפיתוח המקצועי (בקרב הצוות המסייע).

השתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית – עידוד ותמיכה

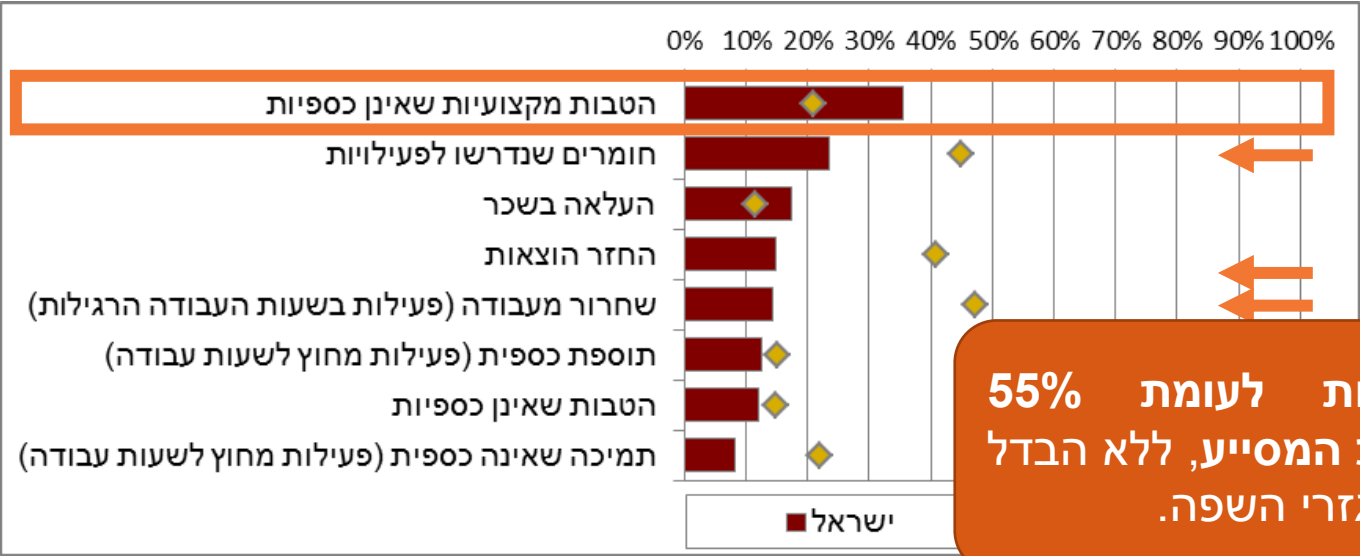
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

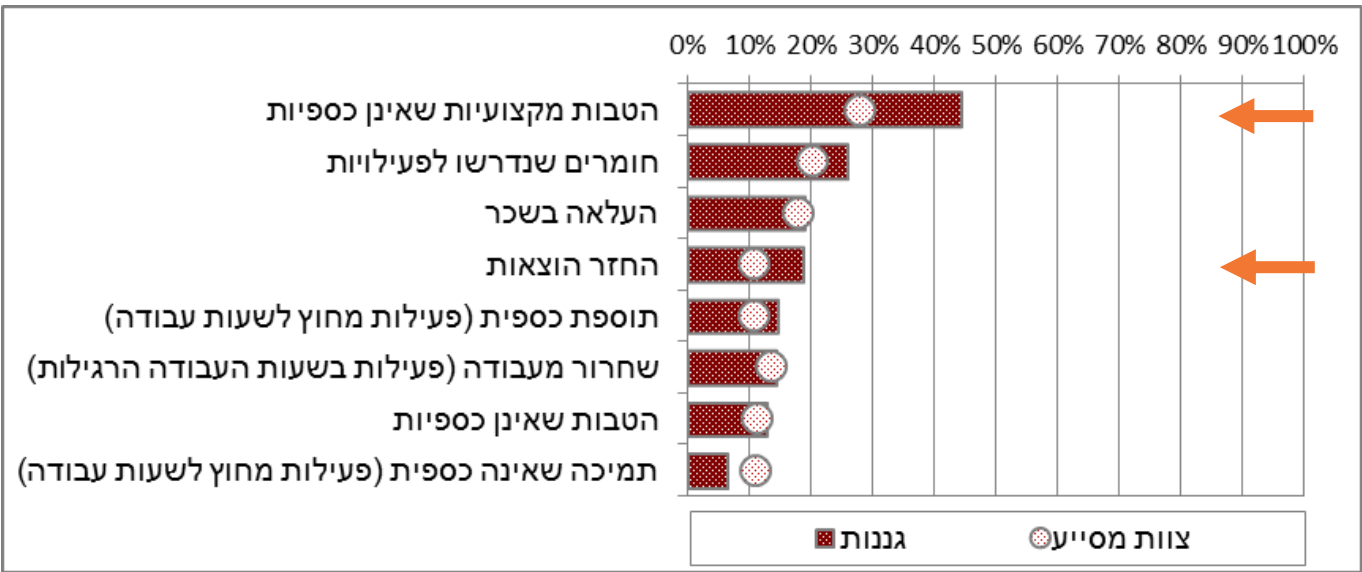
שביעות
רצון

כמעט שני שלישים (62%) מחברות צוות הגן קבלו סיוע כלשהו, נמוך משיעורן בממוצע המדינות (76%).

בישראל הטבות מקצועיות שאינן כספיות (כמו דרגות קידום) ובמידת מה גם העלאה בשכר נפוצות יותר בממוצע המדינות. לעומת זאת, שחרור מעבודה, החזר הוצאות וקבלת חומרים שנדרשו לפעילויות נפוצים פחות בישראל.

השתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית – עידוד ותמיכה

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- מדרג דומה.
- מתן הטבות מקצועיות שאינן כספיות ובמידת מה גם החזר הוצאות הם אמצעי עידוד שנפוצים יותר בקרב גננות, בהשוואה לחברות הצוות המסייע.
- הבדלים אלו ניכרים רק בגנים דוברי עברית.

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

במשפט:

מסתמן כי אין הלימה בין החסמים להשתתפות בפעילויות להתפתחות מקצועית ובין אמצעי העידוד והתמיכה.*

• למחשבה:

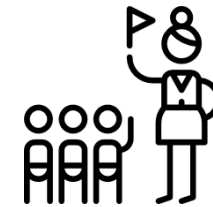
חברות הצוות המסייע שנדרשות יותר לפעילויות לפיתוח מקצועי, נוכח הפערים בהכשרה, דווקא משתתפות פחות בפעילויות אלו, מעידות על חסמים מרובים יותר ועל קבלת תמיכה ועידוד נמוכים יותר.

*החסם העיקרי של היעדר כוח אדם למילוי מקום נוגע גם להיבט הרחב יותר של חסמים בפני הוראה איכותית (להלן).

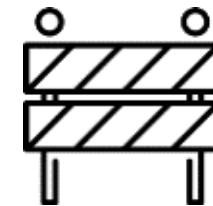
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

גננות-מנהלות גנים נשאלו באיזו מידה, לדעתן, גורמים מסוימים מגבילים את יעילות עבודתן, וכן עד כמה נפגעת יכולתו של הגן לספק סביבה איכותית להתפתחות, לרווחה הרגשית-חברתית וללמידה של הילדים, בשל גורמים שונים

גורמים המגבילים* את יעילות עבודת הגננות

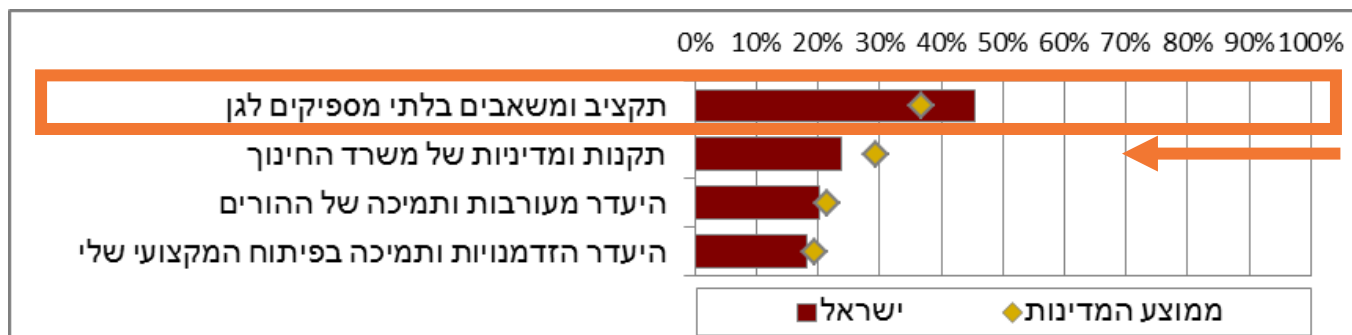
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

■ מדרג חסמים דומה בין ישראל וממוצע המדינות.

■ החסם המוביל: תקציבים ומשאבים בלתי מספיקים (46% בישראל, גבוה מאשר ממוצע המדינות (37%).

■ כרבע מהגננות ציינו את התקנות והמדיניות של משרד החינוך כגורם מגביל (24%, נמוך במעט ממוצע המדינות (30%).

*במידה רבה או רבה מאוד

גורמים המגבילים* את יעילות עבודת הגננות

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

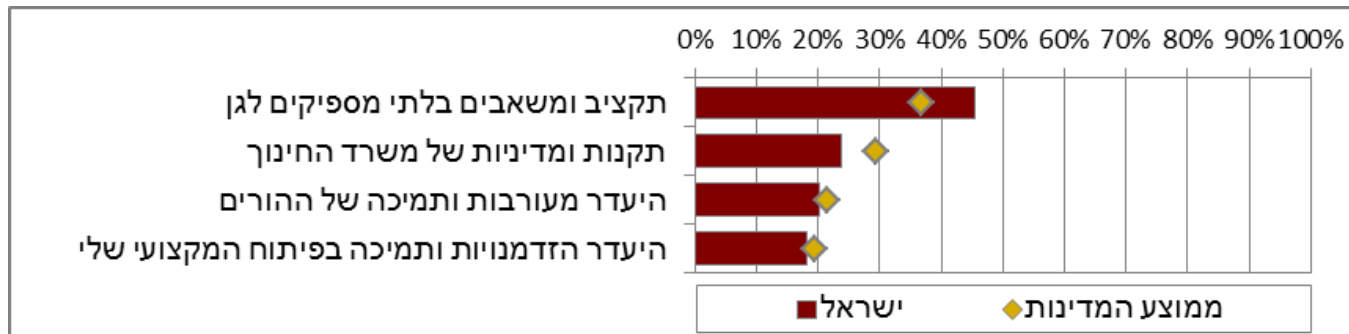
שביעות
רצון

יפן	נורבגיה	גרמניה	איסלנד	קוריאה	צ'ילה	טורקיה	ישראל	
2	2		3	3	3	1	1	תקציב ומשאבים בלתי מספיקים לגן
1	3	2	2	2			---	מחסור בכוח אדם
3	1	1	1				---	היעדרויות של חברות הצוות
		3		1			2	תקנות ומדיניות של משרד החינוך
					1	2	3	היעדר מעורבות ותמיכה של ההורים
					2	3		היעדר הזדמנויות ותמיכה בפיתוח המקצועי של חברות הצוות

■ **תקציבים ומשאבים בלתי מספיקים – חסם משמעותי כמעט בכל המדינות, אך מוביל רק בטורקיה ובישראל.**

*במידה רבה או רבה מאוד

גורמים המגבילים* את יעילות עבודת הגננות

- כל הגורמים צוינו בשיעורים גבוהים יותר ב-20% עד 30% בקרב גננות בגנים דוברי ערבית, בהשוואה לעמיתותיהן בגנים דוברי עברית (למעט שיעורים דומים עבור 'תקנות ומדיניות משה"ח')

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

*במידה רבה או רבה מאוד

גורמים הפוגעים* ביכולת הגן לספק סביבה איכותית

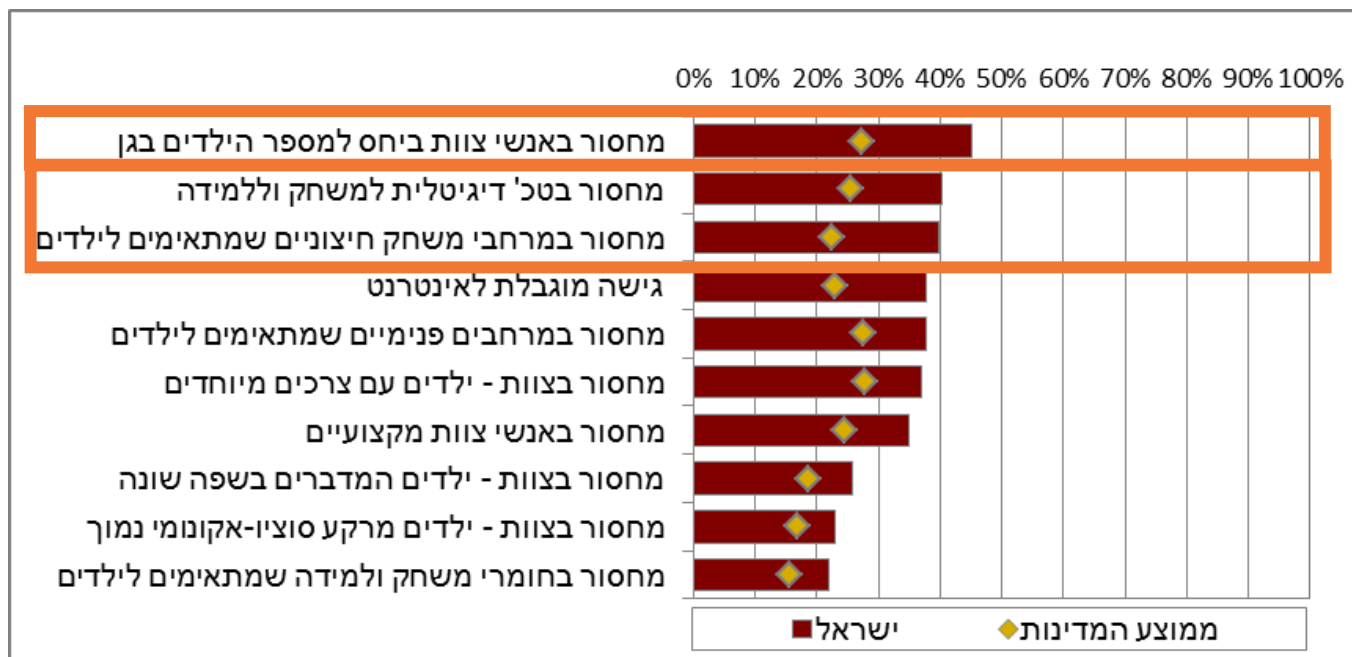
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

■ **החסם המוביל: מחסור באנשי צוות ביחס למספר הילדים בגן** (45% בישראל, גבוה בכ-20% מאשר בממוצע המדינות) – להבדיל ממחסור בצוות לילדים מרקע שונה.

■ **גם מחסור בטכנולוגיה דיגיטלית למשחק וללמידה ובמרחבי משחק חיצוניים מהווים חסמים משמעותיים** (40% כ"א בישראל, לעומת רק 26% ו-22%, בהתאמה, בממוצע במדינות) – זאת להבדיל ממחסור בחומרי משחק ולמידה.
*במידה רבה או רבה מאוד

גורמים הפוגעים* ביכולת הגן לספק סביבה איכותית

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

איסלנד	צ'ילה	גרמניה	נורבגיה	ישראל	טורקיה	קוריאה	יפן	
		1	1	1			2	מחסור באנשי צוות ביחס למספר הילדים בגן
3	3					1	1	מחסור באנשי צוות המיומנים בעבודה עם ילדים עם צרכים מיוחדים
	2	2	2	2				מחסר בטכנולוגיה דיגיטלית למשחק וללמידה
				3	3	3		מחסור במרחבי משחק חיצוניים שמתאימים לילדים
2						2	3	מחסור באנשי צוות מקצועיים
1					1			מחסור במרחבים פנימיים שמתאימים לילדים
	1	3						גישה מוגבלת לאינטרנט
					2			מחסור בחומרי משחק או לימוד שמתאימים לילדים
			3					מחסור באנשי צוות המיומנים בעבודה עם ילדים המדברים בשפה שונה מהשפה המדוברת בגן

דימיון בין ישראל לבין נורבגיה וגרמניה

*במידה רבה או רבה מאוד

גורמים הפוגעים* ביכולת הגן לספק סביבה איכותית

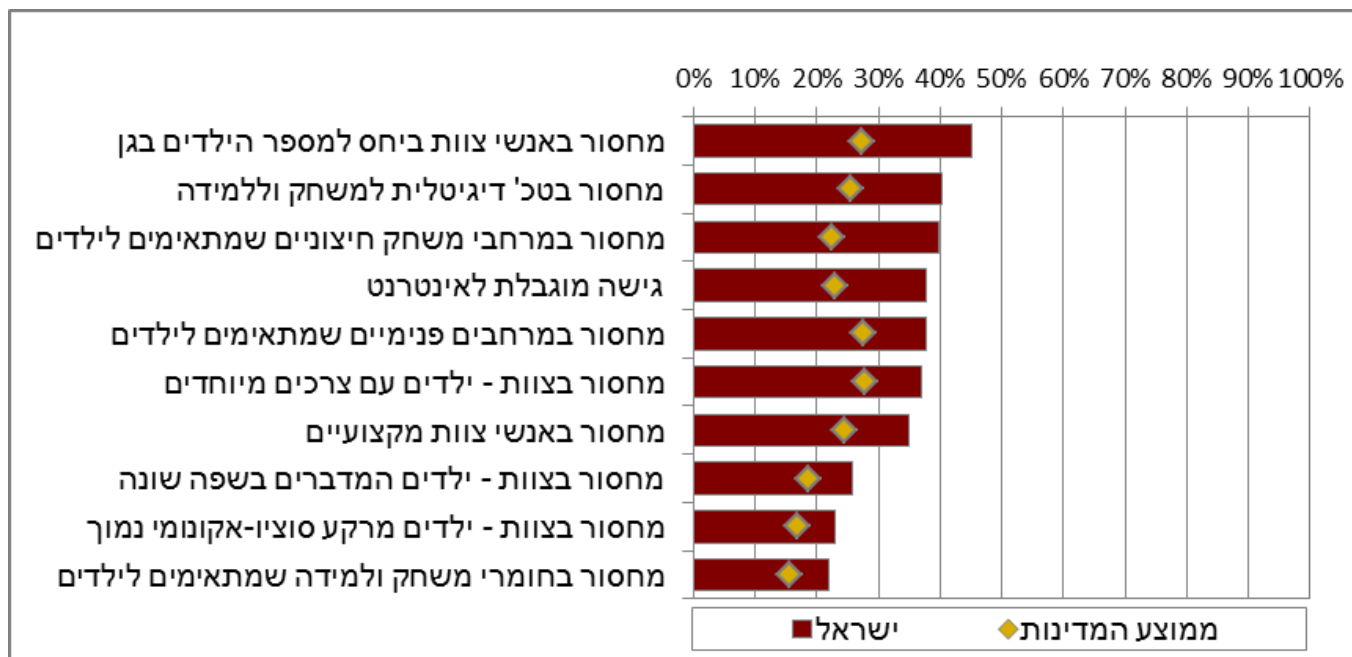
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- שיעורי דיווח גבוהים יותר במגזר דוברי הערבית, עבור מרבית החסמים.
- פערים של למעלה מ-35% בין מגזרי השפה נרשמו בעבור החסמים מחסור במרחבי משחק חיצוניים ומחסור בחומרי משחק או לימוד שמתאימים לילדים.
- ללא הבדל של ממש: מחסור בטכנולוגיה דיגיטלית וגישה מוגבלת לאינטרנט.

*במידה רבה או רבה מאוד

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

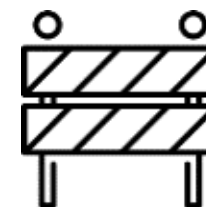
שביעות
רצון

במשפט:

בישראל, יותר מבממוצע המדינות, מחסור בתקציב ובמשאבים מהווה חסם לעבודת מנהלת הגן, וכך גם יחס נמוך בין אנשי צוות לילדים, מחסור בטכנולוגיה דיגיטלית למשחק וללמידה ובמרחבי משחק חיצוניים.

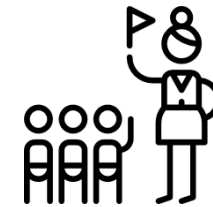
• למחשבה:

לאור תמונת החסמים, אין זה מפתיע שהגורם לו הגננות (וגם הצוות המסייע) מייחסות חשיבות רבה הוא להקטנת היחס בין גודל קבוצת הילדים בגן לגודל צוות הגן באמצעות גיוס חברות צוות נוספות (ולצד זאת גם שיפור שכר). מאידך, השקעה בשיפור המבנים והמתקנים בגן, וגם מתקני החצר, זכו לתעדוף נמוך.

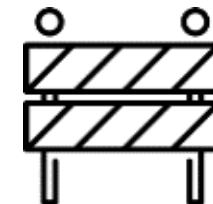
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

חברות צוות הגן התבקשו להתייחס לשביעות רצון מעבודתן,
מתנאי העסקתן ומסביבת העבודה

שביעות רצון

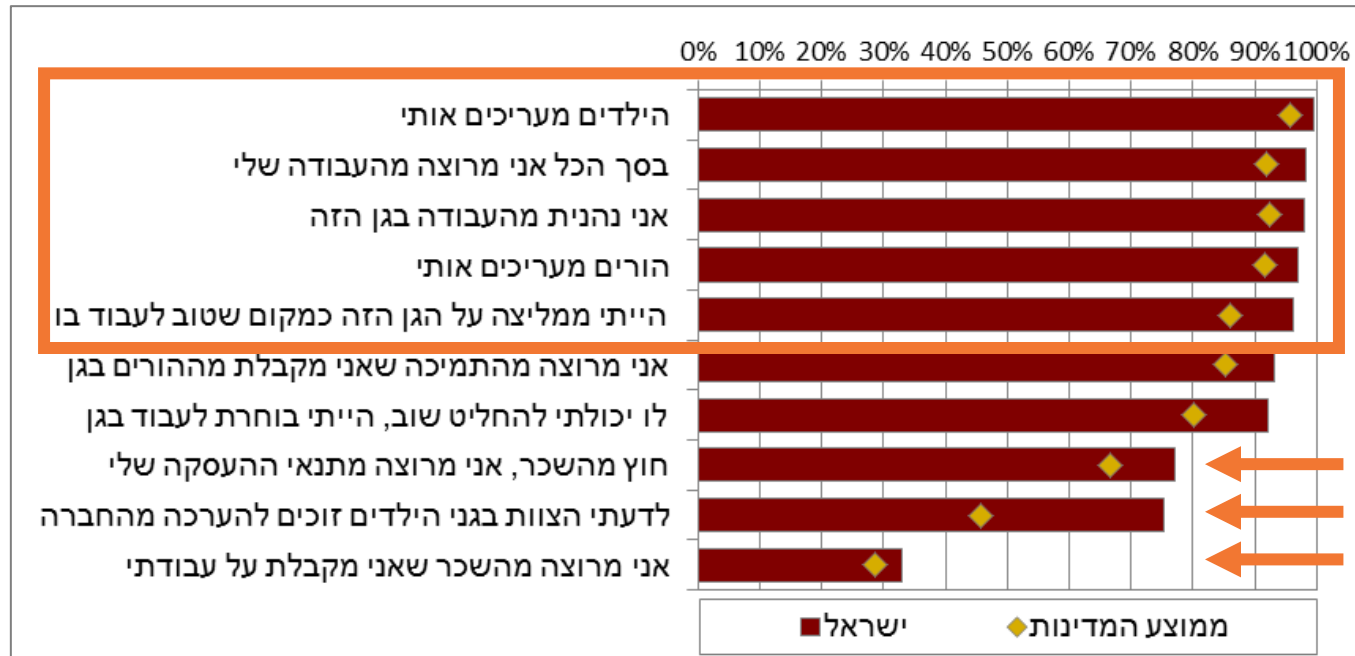
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- ככלל, קיימת שביעות רצון בקרב כמעט כל חברות צוות הגן (כ-95% ומעלה), בעיקר בהיבטים של הערכה מצד הילדים וההורים, שביעות רצון והנאה מעבודה, ותפיסת הגן כמקום שטוב לעבוד בו.
- מאידך, רק כשלושה רבעים חושבות שאנשי הצוות בגנים זוכים להערכה מהחברה ושבעות רצון ותנאי העסקתן, וכשליש בלבד מרוצות משכרן.

שביעות רצון

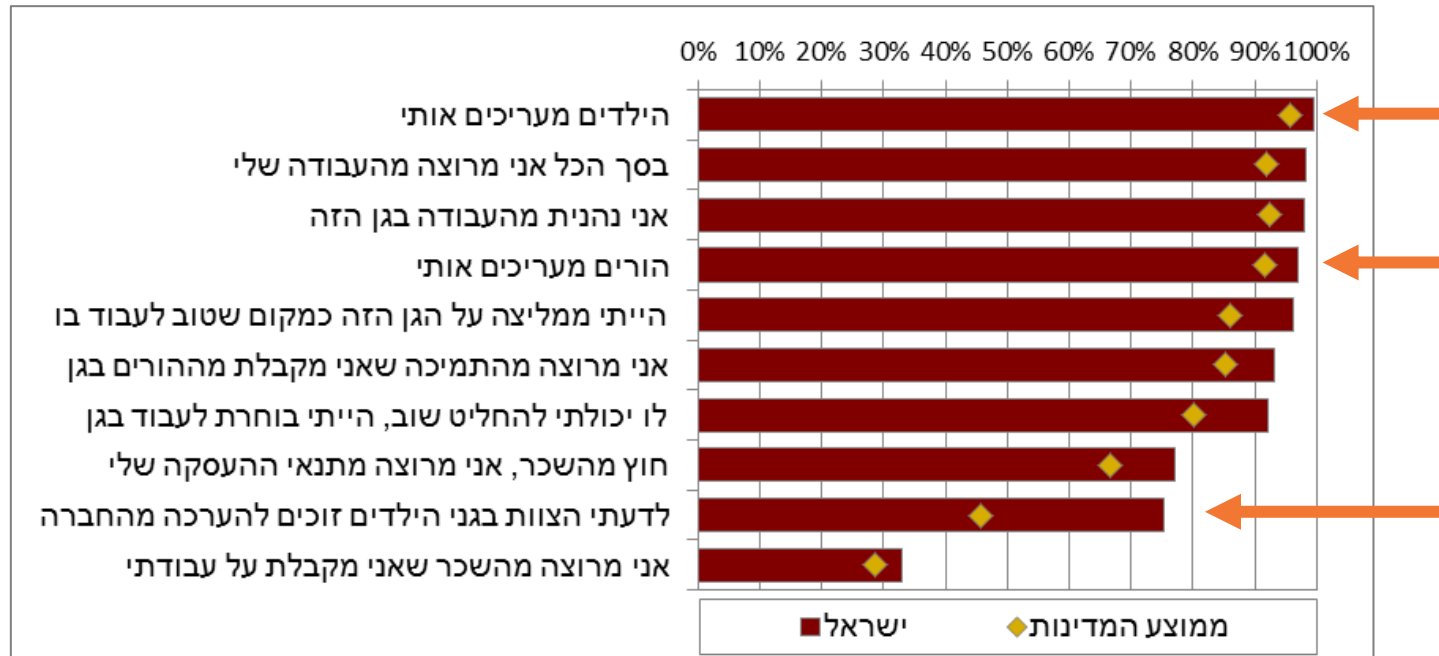
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

■ שביעות רצון בישראל דומה או גבוהה מזו בממוצע המדינות, בכל ההיבטים.

■ בישראל אמנם קיים פער משמעותי בין תפיסת צוות הגן את ההערכה למקצוע מהמעגל הראשון (הורים וילדים) לעומת המעגל השני (החברה). ועדיין, תפיסת חברות צוות הגן את ההערכה שלהן זוכות מן החברה היא הגבוהה משל כל המדינות שהשתתפו במחקר (75% לעומת כ-30% עד 50% בשאר המדינות).

שביעות רצון

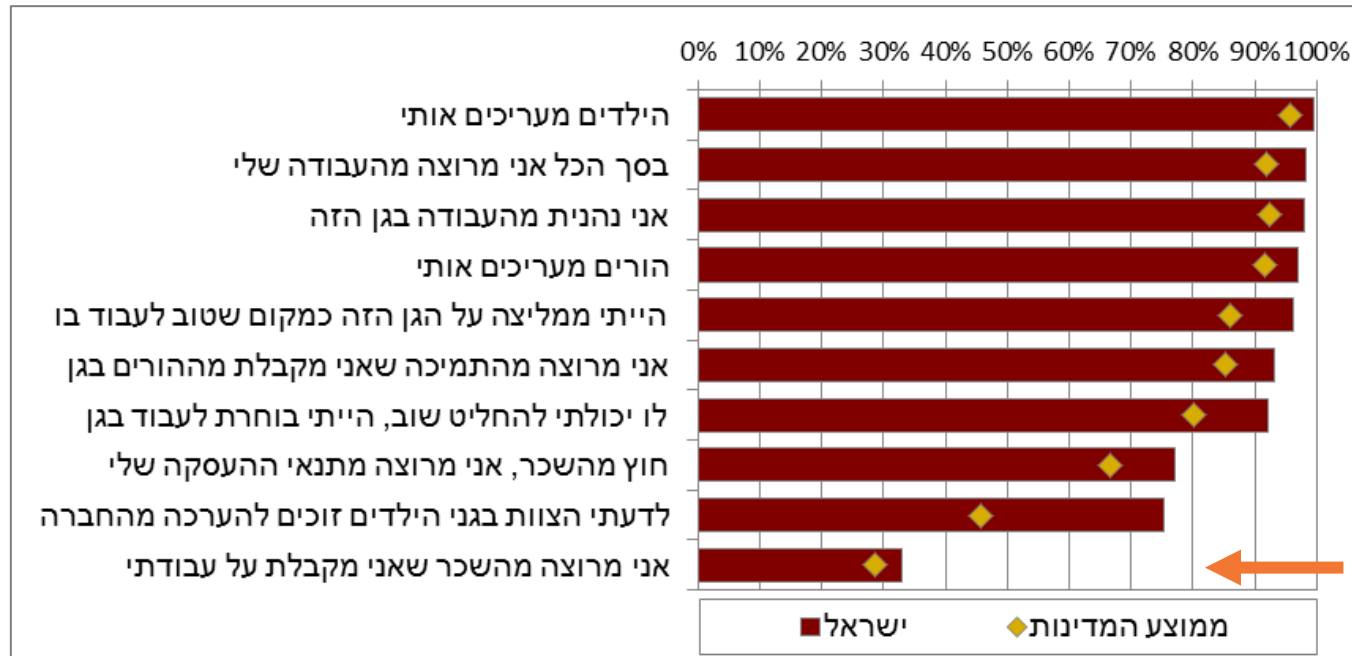
השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

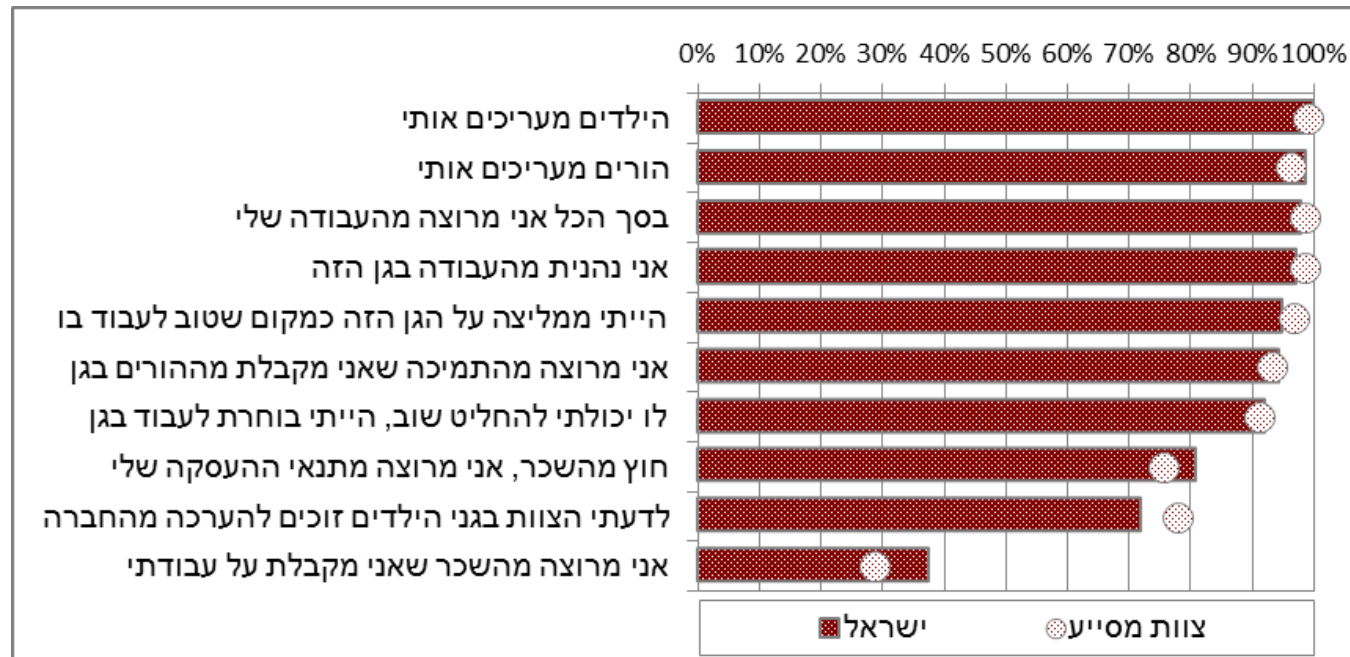
התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

- בכל המדינות, רק 30% עד 40% מחברות הצוות הביעו שביעות רצון משכר.
- בישראל: שיעורן כפול במגזר דוברי הערבית (54%, לעומת 27% בדוברי עברית).
- שכר גננות בישראל: כ-85% משכר עובדים בעלי השכלה אקדמית המועסקים במשרה מלאה (ב-OECD: 78% בלבד). שכר הצוות המסייע נמוך משמעותית...

■ ככלל, שביעות הרצון של הגננות בישראל דומה לזו של חברות צוות הגן.

■ יותר גננות שבעות רצון משכרן (37%) ומתנאי ההעסקה שלהן (81%) בהשוואה לחברות הצוות המסייע (29% ו-76%, בהתאמה).

■ שיעור גבוה במעט בקרב חברות הצוות המסייע סוברים שצוות הגן זוכה להערכה בחברה (78%) בהשוואה לשיעור המקביל בקרב הגננות (72%).

שביעות רצון

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

דוברי ערבית	דוברי עברית	כלל ישראל		
			...	גננות
89%	79%	81%	חוץ מהשכר, אני מרוצה מתנאי ההעסקה שלי	
92%	67%	72%	לדעתי אנשי הצוות בגנים זוכים להערכה מהחברה	
56%	32%	37%	אני מרוצה מהשכר שאני מקבלת על עבודתי	
			...	צוות מסייע
85%	73%	76%	חוץ מהשכר, אני מרוצה מתנאי ההעסקה שלי	
93%	73%	78%	לדעתי אנשי הצוות בגנים זוכים להערכה מהחברה	
53%	22%	29%	אני מרוצה מהשכר שאני מקבלת על עבודתי	

- בחלק מן ההיבטים, שביעון רצון גבוהה יותר במגזר דוברי הערבית, הן בקרב גננות והן בקרב הצוות המסייע: מתנאי העסקה (כ-10%) ומהשכר וכן מההערכה לה זוכות מהחברה (כ-25% עד 30%).

השכלה
פורמלית

הכשרה
לעבודה
עם ילדים

התפתחות
מקצועית

חסמים

שביעות
רצון

במשפט:

בישראל קיימת שביעות רצון בקרב חברות צוות הגן, בדומה ואף יותר מאשר בממוצע המדינות, אם כי יש מקום לשיפור בעיקר בהיבט של תגמול (תנאי העסקה ובעיקר שכר) ומעמד המקצוע (הערכה בחברה).

• למחשבה:

העלאת קרנו של המקצוע, חיזוק מעמדן של העוסקות בו ושיפור תנאי העסקתן כך שישקפו את המומחיות הנדרשת מהן (ויש לדרוש ולאפשר התמחות - ובפרט בקרב הצוות המסייע) עשויים לסייע למשוך אליו הון אנושי איכותי, ואף לסייע בשימור כוחות ההוראה האיכותיים במקצוע.

מערכת החינוך לגיל הרך

■ מחקר טאליס בגני ילדים:

• [זף המחקר באתר הראמ"ה](#)

• [ברושור](#)

- סדרות של מסמכי in focus (זרקור על הצוות המסייע, מיקוד במנהיגות פדגוגית...)
- שולחנות עגולים עם אנשים המטה: היכרות עם המחקר, הממצאים, וגזירת תובנות

■ מחקרים לאומיים המספקים תמונה מעמיקה, משלימה ומותאמת למערכת החינוך בישראל:

• [סקר גננות וסקר הורים בגני ילדים תשע"ו](#), הסקר הקרוב יכלול גם סייעות

• הערכה של רפורמת [הסייעת השנייה](#) ורפורמת [אופק חדש](#) בגני הילדים

• הערכה של תכניות כמו [ציל"ה](#) (צהרי יום להעשרה והזנה), [בית ספר להורים](#), תכניות [לעידוד קריאה](#), יישום מודל [אשכולות גנים](#) במרחבים גאוגרפיים ועוד

■ מחקר שניוניים:

• קשר בין חינוך קדם יסודי להישגים לימודיים (PISA PIRLS TIMSS...)

תודה על ה הקשבה ו- תש(צ)ומת הלב

